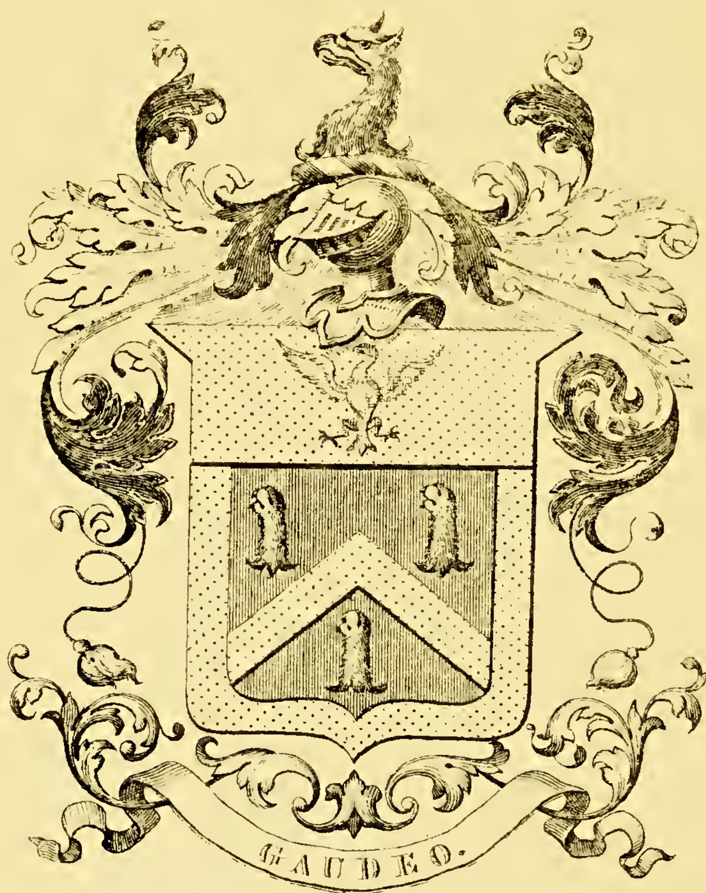

GAUDEO.

IOURNAEL

Ofte

Beschryvinghe van de won-derlijcke Reyse/ gedaen door Willem Cornelisz Schouten van Hoorn, inde Jaren 1615. 1616. en 1617.

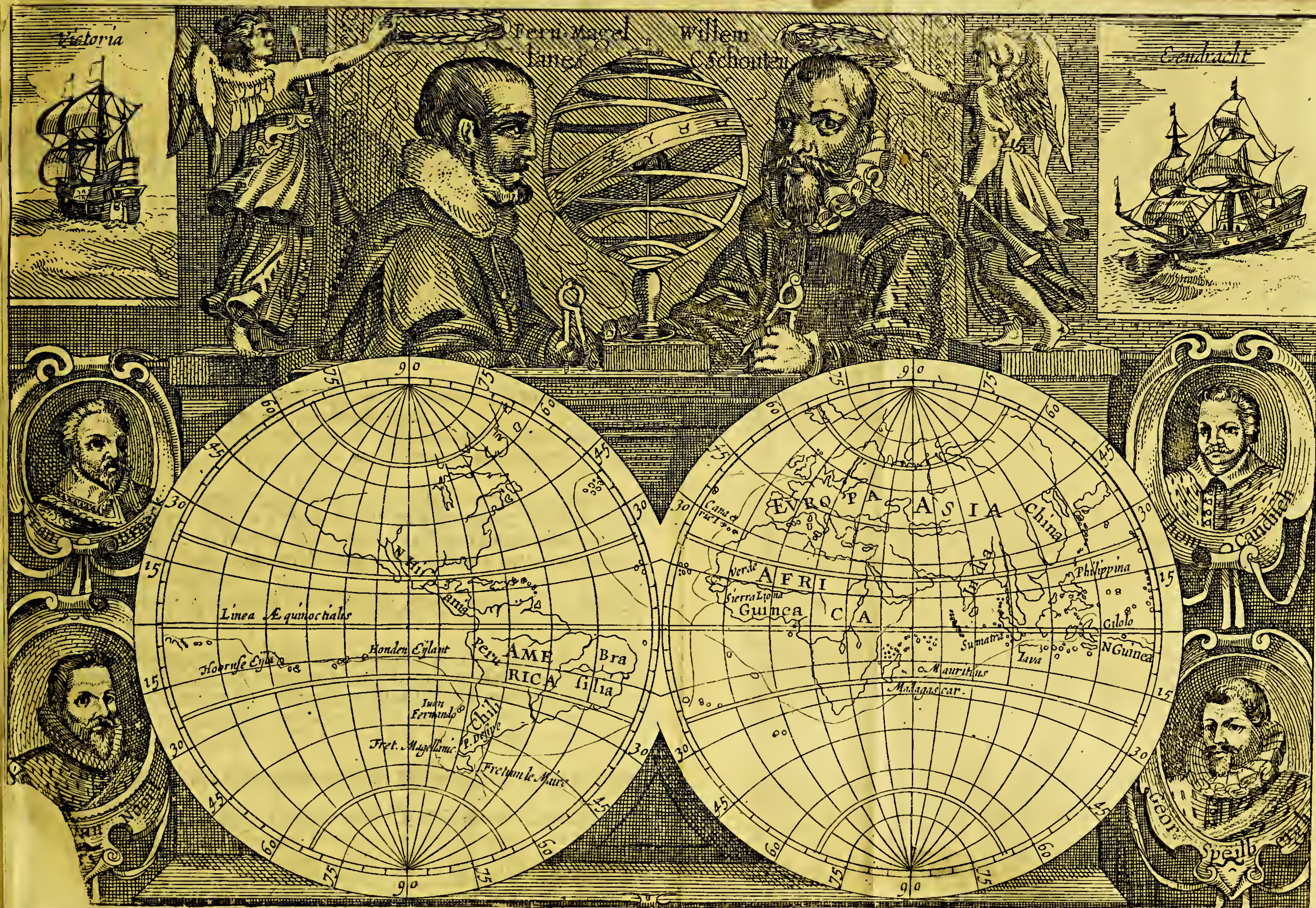
Hoe hy bezuyden de Straet van Magellanes een nieuwe Passagie ofte Strate/ tot in de groote Zuyd-zee ontdeckt/ ende voort den gheheelen Aerdt-kloot omghezeylt heeft.

VVat Eylanden, vreemde volcken en vvonderlijcke avontueren hem ontmoet zijn.

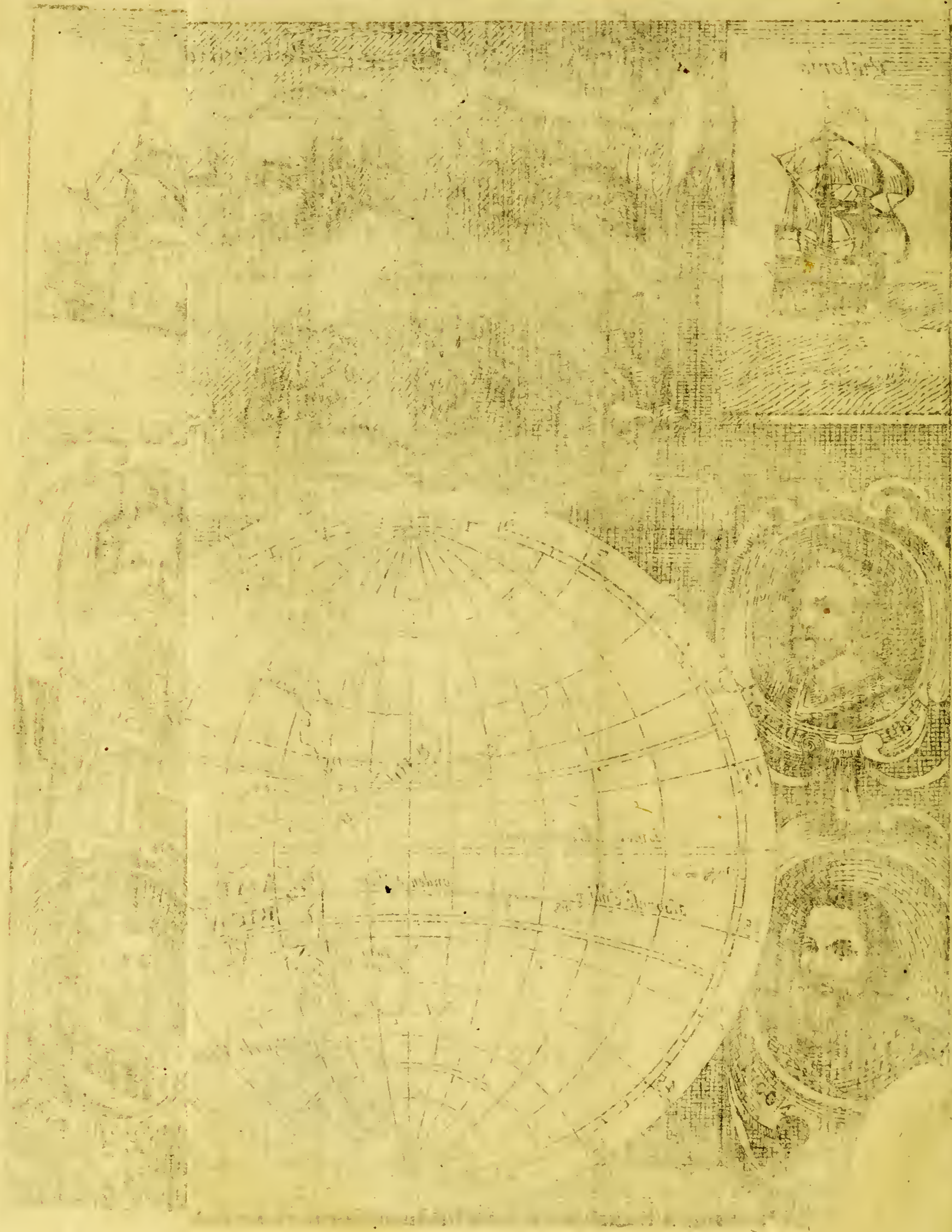
t'Amsterdam,

By JAN JANSSEN Boeckvercooper.

M. DC. XXXII.

Victoria
Fern. Magel lanes
Willem C Schouten
Eendracht
EVROPA
ASIA
China
AFRI CA
Sierra Liona
Guinea
Philippina
Gilolo
Sumatra
Iava
NGuinea
Mauritius
Madagascar
Linea Æquinoctialis
Honden Eylant
Hoornse Eylan
Peru
AME RICA
Bra silia
Iuan Fernando
Chili
Fret. Magellanic
Fretum le Maire

IOURNAEL
Ofte
Beschryvinghe van de wonderlijcke Reyse/ gedaen door Willem Cornelisz Schouten van Hoorn, inde Jaren 1615. 1616. en 1617.

Hoe hy bezuyden de Straet van Magellanes een nieuwe Passagie ofte Strate/ tot in de groote Zuyd-zee ontdeckt/ ende voort den gheheelen Aerdtkloot omghezeylt heeft.

Op den 14 Junij teghen den avont zijn wy het Landt diep vant Tessel uytgheseylt. Ao. 1615. Junius.

Den 16 smorghens hadden wy Duynkercken int gesicht/ dreven dien dagh door de Ebbe met moy weder tot in de Hoofden.

Den 17 smorgens hebben wy't door contrarie wint in Duyns ghesett/ daer ginck Schipper Willem Cornelisz Schout aen landt nae Doveren / ende huerde een Engelsche Constabel/ die quam den 19 smorghens aen boort mette Maets die water haelden.

Den 19 smiddaeghs ginghen wy van daer 'tzeyl / teghen den avondt ontmoeten ons by de Singhels een groote Vloot Hollandtsche zoudtschepen.

Den 21 hadden wy een storm upten zuydwesten/ die noch den 22 aenhielt/ daeromme hielden wy draghend/ende liepen in Wicht/ daer socht de Schipper een Timmerman te huyren/ maer konde geen bekomen.

Den 25 uyt Wicht gheseylt / ende quamen den 27 teghen de middagh in Pleymuyen / daer huerde de Schipper een Timmerman van Medenblick.

Den 28 smorghens vroegh seylden wy uyt Pleymuyen/ met een oostnoordooste wint.

Den 29 wast schoon weder/en quamen de Schipper en Commis van het Jacht aen boort vant groot Schip / ende wierdt geresolveert datmen den vierden der toecomende maent/ het rantsoen soude uyt-deelen/ dat is: datmen op groote reysen de spijse ende dranck aen 't Scheepsvolck by ghewicht ende mate / elck zijn portie uyt-deelt / daer elck hem met moet behelpen.

1615. Julius. Den 4 wiert volghende de resolutie / het eerste rantsoen uytgedeelt / te weten / voor elck man een kanne biers daegs / vier pont broot / een half pont booter / (behalven het smelten) ter weeck / en vijf kasen voor de gheele reyse.

Den 8 op de hooghte van 39 graden 25 minuten te neffens de Barrels / is den onder Timmerman van't Jacht ghestorven / die en hadde geen twee dagen zieck gheweest.

Den 9 ende 10 hadden die windt noordelijck ende noordoost / ginghen stijf voort / soo dat wy den 11 Porto Santo ende Madera int ghesicht kregen / liepen daer beoosten heen.

Den 12 's morgens saghen wy Salvanghes / lieten dat aen bagboort van ons ontrent twee mylen.

Den 13 smorghens saeghen wy de Eylanden van Tenerifa en groot Canarien / liepen ontrent smiddaghs daer tusschen beyden deur / met styve noordnoordooste wint / ende harde voortganck.

Tusschen den 14 ende 15 met de selve wint ende voorganck passeerden wy den Tropicum Cancri.

Den 16 smorghens met een noordnoordooste wint / hadden wy seer hol water / de Boot die achter aent groot Schip sleepte vervulde met water / en de touwen braken / soo dat wy die verloozen / hadden hem tot daer toe van Hoorn afgesleept sonder perijckel: smiddaeghs hadden wy de hooghte van 20 graden 30 minuten.

Den 17 ende 18 hadden mooy weder ende propere voorganck / de wint uyten noorden / noordnoordwesten ende noordwesten / ginghen zuyden ten westen ende zuyden aen / ende quamen den 19 smiddaeghs op de hooghte van 14 graden 45 minuten.

Den 20 des smorghens vervielen wy benoorden de Cabo verde / waren op acht vadem doen wy het landt eerst ghewaer werden / zeylden langhs de wal / met den dagh lagh de Caep west ten zuyden van ons / alsoo dat wy met een noord-noord-weste windt daer niet boven mochten zeylen / moestent daeromme onder 't landt setten op twee-en-dertich vadem. Des nachts daer aen waydet hart / met veel donder en reghen.

Den 21 smorghens was de windt zuydzuydoost / ende op den dach variabel / so dat wy 't zeyl ginghen / setten onsen cours t'zeewaert / eerst west ten noorden / nae noordwest / doch vertierden maer ontrent ses mylen weeghs dien gantschen dach.

Den 22 dreven wy dien geheelen dagh meest in stilte / met zeylen in / de Cabo Verde lach oost van ons / tegen den avondt sagen wy een zeyl zuydwaert van ons / dat liep noordwest aen.

Den 23 smorgens was de windt zuyden / soo dat wyt niet boven de Caep mochten leggen / maer moestent setten om de stroom willen / tegen de middach maeckten wy weder zeyl / met een westelijcke windt ghraeckten boven de Caep / en quamen savondts binnen het tweede Eylandt ten ancker / op de behoorlijcke reede / op thien vadem sandtgrondt.

Den

Den 24 regendet seer/ en wy maecten gereetschap om water te halē. 1615.
Den 25 quam den Alkayer (dat is soo veel als den Gouverneur) aen Iulius.
boort/ daer wy met accordeeren om acht staven ysers/ dat wy met vre-de voor beyde schepen mochten water halen.

Den 26 wast regenachtich doncker weder/ en saghen een schip uyter zee comen/ dat sette twee mylen van ons onder 't landt/ 't was een Boot van Rotterdam/ dat daer quam om aen de custe te handelen.

Den 28 ende 29 haelden wy water / onse Jacht ginck t'zeyl nae de plaets daer de Rotterdammer man lagh/ in een Bay ghenoemt Refresco, om te besien oft wy daer oock mochten becomen eenige Limoenen / maer quam savonts weder en had niet connen bekomen.

Den 31 quam een Frans schip by ons op de Reede loopen. Wy hadden den selfden dach een Negro t'scheep ghehouden / die ons 's nachts een bequame plaetse wees om te visschen / ende onse volck met de Seghen aent vaste landt ghevaren zijnde / vingen soo veel visch van veelderley soorten / als beyde tscheeps-volck in twee daghen eten mochten.

Den 1 Augusti des smorghens ghinghen wy tzeyl van Cabo Verde, Augustus.
met het Rotterdammer Bootsen/ dat smiddaegs zijn afscheyt van ons nam/ ende sette zijn cours nae de Soute eylanden. Wy hadden tghehee-le etmael schoon weder / ende een moye doorgaende koelte upten noorden/ ende ginghen zuydwest aen.

Den 2 hadden wy oock schoon weder ende een moye koelte / hadden twee beestkens aen Cabo Verde ghekreghen/ naemelijck een kleyn Kalf ende een Bock/ die wierden gheslacht/ daer wy eenen dagh voor beyde Scheepsvolck afschaften.

Den 4 hadden wy weynich koelte / des snachts schoon weder maer over dagh een betoghen locht/ met donder/ regen ende blixem.

Den 3 smiddaeghs hadden wy de hooghte van 12 graden 12 minuten: dit etmael wast schoon weder ende moye koelte/ met goeden voortganck/ gelijck oock den vijfden.

Den 7/ 8 ende 9/ regende het seer / maer wy hadden tamelijcke koelte/ ende goeden voortganck.

Den 10 wast noch al reghenachtich weder/ met kleyne koelte / ende des snachs ontrent 12 uren saghen wy een zeyl voor upt/ dat een spaensche Bercke was.

Den 15 hadden wy een redelijcke koelte met tamelijcke voortgang/ ende goedt weder. Wy saghen veel voghels gheheeten Rabos Forcados, ende vingen een Dorado.

Den 16 des middaeghs hadden wy de hoochte van 7 graden 40 minuten/ met schoon weder ende moeye koelte/ als voren.

Den 17 hadden wy smiddaeghs de hoochte van 7 graden 12 minuten met schoon weder ende redelijcke koelte upten zuydwesten. Wy vinghen dien dagh veel Boniten ende halve Coretten.

Den 18 ende 19 continueerde byleggher noch als vooren / ende wy resolveerdē onse cours nae Sierra Liona te settē/ om aldaer te ververschē/

1615. overmidts onse volck de scheurbuyck hart begosten te krijghen/ en alle
Augustus. daghen door harde contrarie wint moesten by legghen/ 'twas oock te laet om spoedich door de linie te passeren/oock hadden wy aen de Caep luttel ververshing bekomen. Dit etmael hadden wy schoon weder met moye koelte/ des smiddaeghs hoochte bekomen van 7 graed. 55 minu.

Den 20 smiddaeghs hadden wy de hoochte van 7 graed 25 minuten/ met mooy weder ende een wackere koelte uyten zuyden/ ginghen oost en oost ten noorden aen/ saghen veel Landt vogelen en veranderingh van water/tegen den avondt wierpen wy 30 vadem sandtgront/en gemoeten het landt wel ontrent 40 mylen eerder als wy gisten/ settent snachts op 16 vadem/ en waren aende westkant vande Baixos van S. Anna.

Den 21 smorghens ginghen wy met den dach t'zeyl/ ende saghen het hooghe landt van Sierra Liona van ons noordoost ten noorden ontrent ses mylen/sagen oock de Eylanden van Mabrabomba, die legghen aende zuyd hoeck van't hooghe landt van Sierra Liona, benoorden de Baixos van S. Anna. Sierra Liona is heel hoogh landt/ soo datter gheen soo hoogen landt is in die gewesten tusschen de Cabo Verde ende custe van Guinea/daer aen het oock seer kennelijck is. Wy deden dien dach ons beste om naer landt te komen/ hadden meest in stroom/ liepen aende kant ende oock over de Baixos van S. Anna heen/ op 10/ 9/ 8/ 7/ 5 vadem waters/ als wy noordwaert zeylden soo dieptent/ maer oostwaert droochdet/ so dat wy't des avondts settent met hooch water op vijftehalf vadem weecke gront/ maer snachs met laegh water en wast niet dieper als vierdehalf vadem/dan't was schoon klaer weder.

Den 22 smorgens met den dageraet is de Schipper Willem Schouten aen't Jacht ghevaren/ en daer met voor heen gheseylt/ het groot Schip is ghevolght/ginghen met een noordwesten windt noordnoordoost aen/met een ebbe onder de boegh/ gheraeckten soo van de Baixos af tot op 19 vadem/ en quamen by de Eylanden van Mabrabomba/ die zijn seer hoogh/ ende legghen met hun drien op een rye zuyd-zuydwest/en noordnoordoost een half mijl vande zuydhoec van Sierra Liona t'zeewaert/daer kregen wy vlack water van vijf/vier vadem/slechte modder grondt/ wy setten't ontrent een mijl van landt/ voeren daer aen/ maer vonden 'tonbewoont van menschen/ dan saghen menichte van groote wilde dieren voetstappen/'tlant was woest/ vol wildernissen/laeghe morassen en hooghe geberchten.

Den 23 smorghens is de opper-Coopman Iacob le Maire aen't Jacht ghevaren/ ende van daer met beyde de Boots nae landt/ vonden een Rviere daer voor laghen eenighe rudsen ende klippen/ soo datmen met gheen Schepen daer in mocht/ maer binnen zijnde wast diep ende wijt ghenoegh om met schepen te laveren/ zy en vernamen daer oock gheen volck/dan sagen drie wilde Ossen ende menichte van Meerkatten/oock eenighe Voghels die blaften als honden. Zy voeren met de vloet wel drie mijlen op/ vonden hier en daer een wilde Palmijt/ maer quamen

savonts

savonts weder aen boort/ende en hadden geen teycken van volck/noch 1615.
van eenighe vruchten(die haer dienstelijck mochten zijn)gesien. Augustus.

Den 24 zijn beyde de Schuyten weder aen lant gevaren/ om te soecken nae menschen of eenige vruchten om te ververschen/elck in een besondere Riviere. Aris Claesz Coopman van't Jacht/met een van d'Assistentien in d'een/ eñ Claes Jansz Ban / met onse onder-stuerman in een ander/ elck wel vijf mijlen te landewaert in/ en quamẽ den 25 smorghens weder aen boort. De Coopman vant Jacht hadde gheweest in een soute Rivier / en niet uytghrecht / dan bracht alleenlijck vijf ofte ses wilde Palmijten me. Maer Claes Jansz Ban had gheweest in een soete Rivier / en daer een vlackte ghevonden met acht ofte neghen Limoen boomen / die zy gheschud ende daer af ontrendt 750 Limoenen ghekreghen hadden/ die waren by naest rijp/ bequaem om te duyzen/zy hadden / daer oock ghesien veel Schiltpadden / met sommighe Crocodillen/ maer gheen volck. Wy resolveerden te proeven of wy met beyde Schepen soude moghen comen in de soete Rivier / om ons aldaer van versch water ende Limoenen te versien/ ginghen onder zeyl/ maer vonden te magher water/ so dat wijt moesten setten op ses vadem/ het Jacht setten't voor de rivier by de laegher wal/dan hadden daer slecht water door't verschut vande Baixos van S.Anna. De Commis Jacob le Maire ende Aris Claesz Commis vant Jacht/zijn met de Boot de Rivier ingheuaren/met heel reghenich weder.

Den 26 waydet styf uyten zuydzuydwesten / soo dat wy niet conden uytrechten met zeylen/ doch het Jacht liep naer de zuydhoeck vande Bay/die is ontrent vijf mylen wijt van de noordwal totte zuydwal.

Den 27 smorghens lichten wy ons ancker/ om nae't Jacht te zeylen/ en ontrent de middagh quam de Boot van't Jacht / met de Commis Jacob le Maire weder aen boort/en brochtẽ mede ontrent 1400 Limoenen die zy inde Rivier hier en daer becomen hadden/maer hadden geen menschen vernomen. Des avonts quamen wy by't Jacht/setten't daer op vierdehalf vadem steeckgrondt.

Den 28 is onse Stuyrman met beyde de Boodts nae de Rivier ghevaren / daer wy voor laghen / en quamen teghen den avondt weder / hadden gheen landt ghevonden bequaem om op te gaen / noch eenich teycken van menschen / dan allen een Buffel met een Kalf/ voor moras eñ boomen/die stonden int soute water.

Den 29 alsoo wy bevonden dat wy niet en waren in de Riviere van Sierra Liona/besloten wy heel vroech van daer t'zeyl te gaẽ/en te loopen benoorden het hooghe landt / 'smiddaeghs zeyden wy boven de Eylanden van Mabrobomba / te weten daer bewesten heen / en nae't hooghe landt daer benoorden toe / op 12 en 15 vadem daer by langhs / en quamen des avonts om den hoec/daer setten wyt op vijfthien vadẽ.

Den 30 smorghens lichten wy ons Ancker / en dreven met de stroom en een zuydelijcke windt / voor het Dorp op de rechte reede in Sirra Liona/setten't daer op acht vadem sandtgrondt/ ontrent een musquetschoot

1615. Augustus. schoot van landt / alwaer wy saghen acht oft negen huyskens met stro ghedeckt. De Swarten riepen ons in haer tale toe / dat wyse aen boort souden halen/also sy daer geen Canoas en hebben/ wy sonden ons boot aen landt/ dat terstont wederom quam met vyf Swarten/ waer af een de Tolck was. Dese begheerde datter volck in ostagie blyven soude/ want daer had korts te voren een Frans schip gheweest / dat twee Swarten mede ghenomen hadde. Aris Claesz die mede aen landt ghevaren was bleef in ostage/ mede hebbende een weynigh Coralen / daer hy dien achtermiddagh teghen ruylde wel 700 Limoenen / by naest heel ryp/ ende twee bosschen Bananas/ mede ten naesten by ryp: de Tolck sprack alderley tael onder malcanderen. Onse volc/ also wy dit etmael schoon weder hadden/deden noch dien selven dagh een tocht om water/ dat daer seer licht valt te halen/ komt van' tgeberghte sloopen tot in de reede toe/ so dat wy de vaetjens maer hielden onder de af-wateringh/ ende brochtent voorts in de Schuyt/ 'twas seer goedt water.

Den 31 haelden wy onse vaten vol water/ ende des morghens voeren Jacob le Maire/ Aris Claesz/ Claes Jansz Ban/ ende alle d'Assistenten aen landt/ en ruylden dien dagh by gissinge wel 25 duysent Limoenen / al voor weynigh Coralen ende slechte Neurenburghsche messen / men souder wel hondert duysent gheruylt hebben/ hadmense begheert/ want daer stondender heele bosschen vol: des avonts ruylden wy oock een zood visch van de Negros.

Septemb. Den 1 September naemiddagh lichten wy ons ancker / ende dreven voor stroom wederom af/met schoon weder ende moye koelte/tegen den avont setteden wyt by de mont van de zee voor een kleyn rivierken.

Den 2 des morghens voer onse Jacht aen strandt/ met hoogh water om schoon te maken/ want daer goede gelegentheyt was/ 'twater valt daer seven voeten op en neder. Des avondts quam onse volck weder aen boort/ mede brengende een kleyn wit beestken gheheeten Antilop, dat sy in de bosschage gevonden hadden/ in een strop by de Negros gestelt. Sy brochten oock ettelycke Limoenen 'tscheep/ ende teghen den avont voer 't Boot uyt visschen/dat een moeye zood mede bracht/ met een deel Palmitas/ die sy in de Bosschage afgehouwen hadden.

Den 3 na de middagh quamt Jacht al schoon ghemaeckt weder van strandt/ oock voer onse Schipper uyt visschen ende brocht des avondts een schoone zood Visch aen boort / een fatsoen van Visschen ghelyck de Schoenmaeckers snymessen. Het volck brachten oock elck voor haer hooft 150 Limoenen t'scheep.

Den 4 smorghens vroegh wonden wy onse Anckers / ende ginghen onder zeyl uyt Sierra Liona, met weynich koelte/ maer setten het savonts weder deur contrarie windt op 15 vadem goede anckergrondt.

Den 5 int eerste quartier lichten wy wederom 't ancker/ ende gingen onder zeyl met stilte / maer settent in het derde quartier wederom op 14 vadem zandtgront.

Den 6 int eerste quartier ginghen wy onder zeyl / maer hebbent deur contrarie

contrarie windt weder op 22 vadem santgrondt ghesett. Wy mochten 't 1615.
landt van Sierra Liona noch sien / en vernamen hier stercke stroomen. Septemb.

Den 9 gingen wy weder onder zeyl met weynich koelte / ende setten het savonts te ses uren wederom deur contratie windt op 22 vadem santgrondt.

Den 10 in't eerste quartier ginghen wy met een zuydweste windt onder zeyl / maer alsoo 't des namiddaeghs stil was / lieten wy met staende zeylen onse werpanckers wederom vallen. Een weynich tijts daer nae begost het koeltje wederom te wackeren / wy lichten ons Ancker / maer lieten 't int derde quartier deur stilte weder vallen op 29 vadem. Het leste quartier kreghen wy wederom een weynich koelte / ende lichten t'ancker / maer wat middelen dat wy sochten / konden niet voort comen.

Den 11 ginghen wy onder zeyl / maer settent int tweede quartier deur stilte / de stroom gingh hier om de noordt. Een weynich daer nae lichten wy wederom t'ancker / deur dien der een weynich koelte quam / maer het werdt weder stil / met een betogen locht.

Den 12 hadden wy smiddaeghs de hooght van 9 graden 20 minuten / savondts setten wy het op 17 vadem.

Den 13 ende 14 was 't meest stil / met een betoghen locht.

Den 15 smorghens lichten wy ons ancker ende ginghen onder zeyl met een westnoordweste windt / het reghende dit gheheel etmael langh / ende 't Jacht was des morghens door een dicke mist van ons verduystert / daerom wy tweemael schoten / elcke reys een uyr verscheyden / ende ontrent 10 uren quam het wederom by ons.

Den 16 was de windt variabel / ende wy settent op 25 vadem. Het reghende dit etmael / ende waeyde een harde koelte / ghelijck oock den 17.

Den 18 smiddaeghs ten twaelf uren ghinghen wy onder zeyl / ende onse Jacht verloor zijn tou met het ancker int winden doent op en neer stont / het waeyde een harde koelte / ende t'water ginck redelijck hol.

Den 19 smorghens alsoo wy noch contrarie windt hadden / ende weder gantsch zee moede waren / door het daghelijcx onweder ende regen / besloten wy weder na Sierra Liona te lopen om te ververschen en te verwateren / naemiddaeghs kregen wy weder de goede wint upten noordwesten / daer over wy weder onse cours veranderden zuyden aen / om onse reyse te voorderen.

Den 20 hadden wy noch de goede wint / ginghen zuyden aen / hadden smiddaeghs de hoochte van 8 graden 30 minuten.

Den 21 ende voort dese gheheele maendt upt / hadden wy variabele winden / veel stilten / ende alle daghen groote geweldighe regen / hadden den 30 smiddaeghs de hoochte van 5 graden.

Int beginsel van October hadden wy variable winden / somtijdts October.
stilten / ende reghende gheweldich heele nachten ende daghen aen malcanderen.

1615. October. Den 5 hadden wy de hooghde van 4 graden 27 minuten. Ontrent de middagh was ſulcken gedruyſch voor aende boegh vant Schip/dat onſe Schipper zynde achter inde Gaelderp / meynde datter een man voor van 't Schip ofte vande boeghſpriet int water viel / maer alſoo hy ter zyden daer na uyt ſach/ ſach hy dat de Zee heel root van bloet was als offer een groote menichte bloet uytghegoten hadde gheweeſt/ daer in hy verwondert was/ niet wetende wat het mochte bedieden ; maer bevonden daer nae dat een groote ghehoorende Viſch ofte Zeemonſter teghen 't Schip met ſyn hoorn hadde gheſtooten met een wonderbaerlycke cracht/ want doen wy quamen in Porto Deſire, en 't Schip aldaer op ſtrandt ſetten om ſchoon te maecken / vonden wy voor inde boegh ontrent ſeven voeten onder water een hoorn int Schip ſteken/van fatſoen ende dickte ſeer ghelijck het eyndt van een ghemeene Olifants tant/niet hol/maer vol/van heel vaſt ſterck en ſeer hart been/ſtack door drie huyden van 't Schip heen / te weten door twee dicke plancken van grenen / en een dicke planck van eecken hout / noch een ſtuck in een inhout/daer 't ten laetſten op ghekeert was/met groot gheluck; want ſoo 't binnen het Schip tuſſchen de inhouten waer uytghecomen / 'tſoude moghelijck een grooter gat ghemaeckt / en 't Schip met ons allen in perijckel van vergaen ghebracht hebben. Deſen hoorn ſtack ontrent wel een half voet diep int Schip / en een kleyn half voet daer buyten/ daer hy met groot gewelt kort afgebroken was/daer over dat monſter ſoo gheweldich hadde ghebloet.

Den 6/7/ ende 8 noch al variabel reghenich weder / 't reghende den achtſten 't gheheele etmael langh.

Den 10 vinghen wy veel viſch/en hadden ſmiddaeghs de hoogde van 3 graden 30 minuten.

De naevolghende daghen hadden wy al zuydelijcke ende variable winden.

Den 15 hadden wy de hooghte van 2 graden en 35 minuten/ende vinghen dien dagh wel inde 40 Boniten.

Den 16 hadden wy de hoochte van een graed 45 minuten/vingen dien dagh heel veel viſch/hadden ſlecht water/ende ſagen veel Walviſſchen.

Tuſſchen den 19 ende 20 ontrent middernacht paſſeerden wy de Linie Equinoctiael.

De zuydooſte ende zuydzuydooſte winden continueerden tot op den 24/ doen kreghen wy een ooſtzuydooſte windt/ gingen zuyden aen/hadden ſoo hollen water dat de blinde vande zee aen ſtucken werde geſmeten/ſmiddaeghs hadden wy de hooghte van 3 graden 43 minuten bezyden de Linie.

Den 25 hadden wy de cours ende windt als vooren. Tot deſe tijt toe hadden wy ghevaren/ ſonder dat yemant in onſe Schepen wiſt (behalven alleen onſe Schipper ende Bewindthebber Willem Cornelissen Schout/ ende den opper Coopman Jacob le Maire) waer dat wy ſouden varen: doen wiert ons allen van haer voorghelesen het voornemen

van

van onse reyse(dat was dat wy souden soecken door een anderen wech) 1615.
als door de Strate van Magellanes te comen inde Zuydzee/om aldaer October.
te ontdecken sekere nieuwe landen int zuyden/daer sy meynden datmen groote rijckdommen soude konnen halen/ oft soo dat niet naer wensche en quame te succederen / datmen dan voort langhs de groote Zuydzee soude zeylen na de Oost-Indien. Over dese verklaringe was onder het Scheeps-volck dien dagh een groote vreucht/als die nu wisten waer sy ghelept wierden/hopende oock elck int zijne/ vande goede reyse yet wat te ghenieten/en daer van verbetert te wesen.

Den 26 hadden wy smiddaeghs de hoochte van ses graden 25 minuten/met schoon weder ende moye koelte. De volgende dagen van October hadden wy ooste ende noordooste winden/gingen meest zuyden aen hadden ten laetsten de hoochte van 10 graden 30 minuten.

Den 1 November passeerden wy de Sonne / soo dat wy die nu des Novemb.
middaeghs noordwaert van ons kreghen.

Den 3 hadden wy de hoochte van 19 graden 20 minuten / wy saghen sommighe zwarte voghels/met twee ofte drie Jan van Genten/ en na de middagh sagen wy een vande Eylanden van Martin Vaes geheeten Ascension, lach van ons zuydoost ten oosten / op de hoochte van 20 graden / wy bevonden aldaer wassende noordoosteringhe van 12 graden/ hadden de windt al uyt den noorden ende noordnoordoosten/ghelijck de voorgaende daghen/doende ons cours zuyden aen. Op dien dagh kreghen het scheepsvolck dubbeld randsoen van wijn/om dat wy de periculoose droochten vande Abrolhos ghepasseert waren.

De volghende daghen al tot ten 10 toe / zeylden wy meest zuydelijck ende Zuydwest/quamen doen op de hoochte van 25 graden 33 minuten.

Den 11 bevonden wy aen 't Compas 17 graden wassende noordoosteringhe / deden onsen Cours met een zuyden windt west ende westzuydwest.

Den 12 hadden wy de wint zuydoost ten oosten/en oost/zeylden zuydzuydwest ende zuydwest/ waren smiddaechs op de hoochte van 26 graden 45 minuten.

Den 13/ 14 ende 15 ginghen wy zuyden aen/ ende zuydwest / met een oostelijcke windt.

Den 16/ 17/ ende 18 met zuydelijcke wint / deden wy ons cours meest westzuydwest / hadden smiddaeghs de hoochte van 34 graden 15 minuten/en saghen veel walschot drijven.

Den 19 hadden wy de wint uyten noorden ende noordwesten/zeylden zuydzuydwest aen/en bevonden dat wy met de stroom stijf om de zuyd ghevoert wierden.

Den 20 hadden wy de hoochte van 36 graden 57 minuten / sagen veel quallen drijven/ende groote menichte van Zeeluysen / een ghedierte de Luysen seer ghelijck/vande groote als een kleyne vlieghe.

Den 21 hadden wy des middaeghs de hoochte van 38 graden en 25 minuten / en veranderingh van water / wierpen 't loot / maer vonden

1615. gheen gront/hadden 17 graden wassende noordoosteringhe der naelde/
Novemb. wy sagen dien avont de nieuwe Maen 21 uren oudt zijnde.

Den 22 wierdt by den Raet geordonneert yder man daeghs te geven een mutsken spaensche wijn/met een mutsken olie ter weeck/want de fransche wijn ende boter waren op.

Den 23 saghen wy veel Walvisschen en bleeck water/hadden smiddaeghs de hooghte van 40 graden 56 minuten.

Den 24 saghen wy noch veel groote Visschen/en veel steenkroos dryven/hadden hol water upten westen/en saghen seer veel ghevoghelte.

Den 30 hadden wy bleeck water/als of wy by lant hadden geweest/waren op de hoochte van 46 graden 15 minuten/saghen oock veel ghevoeghelte.

Decemb. Den 2 December op de hoochte van 47 graden 45 minuten/saghen wy veel steenkroos dryven.

Den 4 saghen wy noch veel steenkroos/bleeck water ende veel gevoghelte/hadden smiddaeghs de hoochte van 47 graden 25 minuten/en 16 graden wassende noordoosteringe der Zeylnaelde/teghen den avont wierpen wy grondt op 75 vadem/santgrondt.

Den 5 smorghens wierpen wy grondt op 65 vadem/saghen veel ghevoghelte ende kroos/des smiddaeghs hadden wy hoochte van 46 graden 25 minuten/sandtgrondt op 54 vadem/saghen dien dagh veel Walvissen.

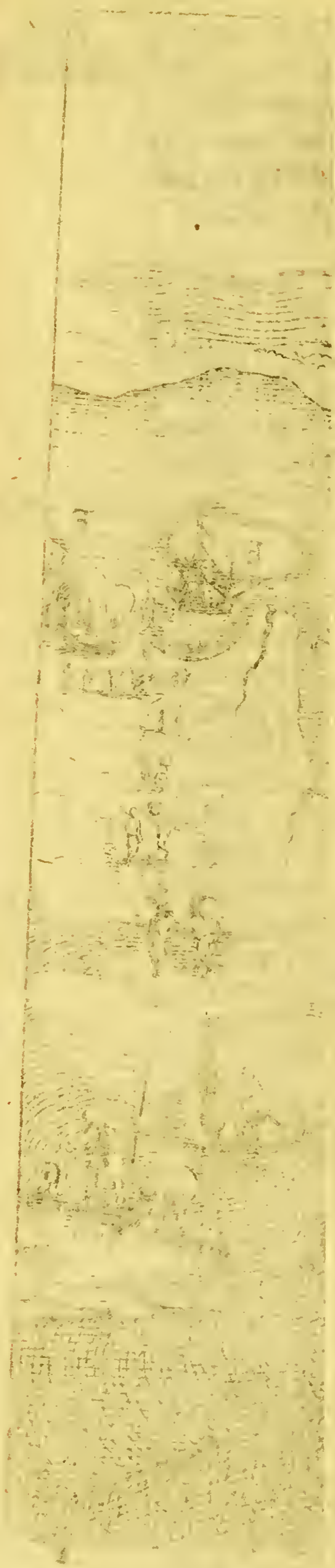
Den 6 smorghens met den daghe hadden wy diepte van 46 vadem/ginghen met een noordwesten windt westzuydwest aen/hadden smiddaeghs de hoochte van 47 graden 30 minuten/nae de middach hadden wy grondt op 42 vadem. Ontrent te vier uren saghen wy het lant/was niet seer hooch/een slechte cust/witachtich aen te sien/wy vervielen nae wenschen ende begeeren recht benoorden de haven van Porto Desire, en des avondts setten wy't op 10 vadem/ontrent anderhalf myle vande wal/hadden een ebbe die om de zuyd liep/soo sterck als inde hoofden of voor Vlissinghen.

Den 7 smorghens lichten wy ons ancker/ginghen onder zeyl zuyden aen/tot ontrent de middagh/doen quamen wy voor de haven van Porto Desire, leggende op de hoochte van 47 graden 40 minuten/liepen nae het gat toe/daer comende hadden wy hooch water/soo dat de klippen daer Olivier van Noord af schrijft/diemen int inseylen van dese haven noordwaert van hem moet laten/al onder water waren/maer aende zuydhoeck lagen eenige klippen boven/die wy daer voor aen sagen/liepen daeromme daer bezuyden heen/maer zeylden bezuyden het rechte gat/in een verkeerde inham in een sac/en settent daer met hooch water op vijftehalf vadem: doen 't water laegh was hadden wy niet meer als 14 voet waters/soo dat het Schip de Eendracht met het achterschip vast op de gront sat/en was al klippige gront/wy hadden de wint westelijck uptet landt/en slecht water/tot onse geluc/want hadden wy een

oostelijcke

M
L
N
E
F
A
C
B
D
H
G
I
K

ooſtelijcke windt ghehadt met eenige koelte/wy hadden tſchip gewiſſe- 1615.
lijck quijt gheweeſt/wy vonden daer op de klippen veel eyeren/ en vin- Decemb.
gen daer ſchoone moſſelen en viſch / onder andere Spieringhen van 16
duymen langh / daer over wy deſe Inham noemden de Spierincx bay.
Onſe ſloep voer aen de Pinguijns Eylanden / legghende ooſtzuydooſt
twee mylen van Porto Deſire, die quam des avondts laet aen boort/
brachten twee Zeeleeuwen en 150 Pinguijns / die wy des anderen
daeghs aten.

Den 8 ſmorghens met den dagheraet zeylden wy met een landelijc-ke windt uyt de Spieringhbay / ende ſetten't recht voor de haven van Porto Deſire, ſonden onſe ſloep om in't gat te diepen / die quam teghen de middach weder/vondt 12/ 13 vadem waters in't gat/ recht nae middach met peyl hooch water en een ooſt noordooſte windt / ginghen wy weder onderzeyl/het Iacht voor heen. Recht het gat in. Doen wy ontrent aenderhalf myle deRiviere ingeſeylt waren/cregen wy inde wint/ lieten ons ancker vallen op 20 vadem/ de grondt was daer van gladde ſteen/ want kregen een half ure daer nae een harde wint upten noordweſten / beyde de Schepen legghende elck voor twee anckers / dreven terſtont teghen de zuydwal aen/ja 25 anckers en ſoudenſe niet ghehouden hebben / ſo dat wy vaſtelijck meenden beyde Schepen daer verloren te hebben. Het groot ſchip ſat met de kimmẽ op de klippen en ſchrode met het vallende water daer by neder altemet wat/ dan bleef dicht: maer het Iacht beviel op de klippen / alſoo dat het water hem gheheel ontliep / en datmen met het laeghſte water droogh-voets onder de kiel neffens de groote maſt mocht doorloopen:de kiel ſtont meer als een vadem uyt het water/een dinck ſeer ſchrickelijck om te ſien. Ende alſoo't uyt den noordnoordweſten ſterck waeyde / wert het van de wint voor omvallen opgehouden/ dat bleeck daer uyt/ dat doen't begon te ſtillen/ vielt teghen de windt vande wal af op zyde / met de kimmen wel drie voet laegher als de kiel/ daer wy alle ſeer van verſchrickten / meenende het Iacht verloren ende quijt te zijn / maer de vloet comende ende ſtil blyvende/rees het weder op/ daer wy alle niet weynich in verblijt waren. Savondts met een ſtilte wonden wy vande wal af/ ende ſnachts quamt Iacht oock by ons.

Den 9 ſmorghens gingen wy weder onder ſeyl inwaert aen/ en quamen by't Conincx Eylant van Olivier alſo ghenaemt. Het Iacht gheraeckte daer achter/ ende ſetten't daer/ maer met d'Eendracht konden wy daer niet binnen comen door contrarie windt. Ons volck voeren aen't Eylandt/ dat was bykans gheheel met eyeren bedeckt / een man ſtil ſtaende met zijn voeten aen een / koſt met zijn handen bereycken 54 neſten/elck met 3 ofte 4 eyeren/van gedaente(maer wat grooter)als kivits eyeren/ waren van ſwarte ſtern-meeuwen/wy brochtenſe by duyſenden t'ſcheep en atenſe.

Den 10 voer onſe Boot aende noordzyde vande Rivier / om verſch water te ſoecken/maer conden gheen vinden / dolven kuylen ſommighe

1615. Decemb. wel 14 voeten diep/maer vonden 't water al brack / soo wel opt hooghe gebercchte als inde valeyen/savonts quamense weder aen boort/brochten voghelen ende eyeren met groote menichte.

Den 11 voer de Boot beneden in de Riviere aende zuyd-zyde / om water ende menschen te soecken / maer en vonden niet dan brack water / saghen sommighe Struysen ende beesten by nae als Herten / met seer langhe halsen/en waren seer schu van ons. Op 'thoochste vant ghebercchte vonden wy eenighe begraeffenissen/dat waren eenighe hoopen steen/en alsoo wy niet en wisten wat dat mochte beduyden / hebben wy die van een ghewor pen / en daer onder ghevonden gebeenten van menschen van 10 en 11 voeten langh. Sy leggen de verstorvene op 'thoochste vande ghebercchten op d'aerde neder / ende bedeckense met een deel Steenen / alleenlijck datse bevrijdt zijn van de Beesten ende 't Ghevoghelte.

Den 12/13/14/15 en 16 zijn ons volck noch dagelijcks aen lant gevaren om water te soecken/ maer niet ghevonden / dan brochten veel Voghelen/ende menichte van Visch t'scheep.

Den 17 brochten wy ons Schip binnen 't Coninck-Eylandt aen de wal met hooch water/ om schoon te maecken/ bevielen heel drooch/soo datmen daer droochs voets mocht omgaen.

Den 18 is ons Jacht oock aende strandt gheset ontrent 2 musquet schoten van onse Schip/om schoon te maecken.

Den 19 alsoo wy doende waren om de Schepen beyde schoon te maken/en datmen onder 't Jacht soude barnen/is de vlam onvoorsiens en seer haestich opgeslaghen tot int wandt / en terstont inde hoochte gheweest / soo datter in een ooghenblick gheen kans was om te uyten / te meer alsoo 't Jacht op 'tdrooge sat wel 50 voeten van 'twater/en moestent alsoo voor onse ooghen gheheel sien verbranden / sonder dat wy eenighe weer daer voor konden doen.

Den 20 met hoogh water brochten wy ons Schip d'Eendracht weder van Landt / en voeren aen 't Jacht / en blusten den brandt / maer 't was gheheel tot aent water af-ghebrandt. De volghende daghen hebben wy watter van overghebleven was gheslooopt / het hout en het yserwerck dat wy conden becomen/ met het Gheschut ende d'Ankers gheberght.

Den 25 vonden onse volck (een goet stuck te lande in) eenighe kuylen daer versch water in stont/dan was wit ende heel dick/daer hebben wy daghelijcx water ghehaelt. De sommighe van 'tvolck droeghen 't water in kleyne vaetkens op haer schouderen/ de andere gingen gheweert met Musquetten om haer te beschermen. Andere haelden daghelijcks veel Vogelen ende Eyeren/oock jonghe Zee-leeuwen/ die wy aten/ ende redelyck van smaeck waren. Dese Zee-leeuwen is een gediert vande groote gelijck een kleyn peert/hebben hoofden als Leeuwen/met lanck ruych hayr om de halsen / maer de wijfkens zijn slecht sonder hayren/ niet half soo groot als de mannekens / men kost die niet dooden dan

met

met een musquet inde borst ofte harssenen te schieten/want al haddense 1615. Decemb.
100 slagen met hantspaecken ofte koevoeten/dat haer 't bloed tot mond ende neusgaten uytliep/ so liepense nochtans wech. Terwijlen wy hier in dese Rivier lagen/ hadden wy veel harde winden/ ende somtijts veel reghen ende onweder.

Den 9 Januarij hebben wy onse leste water t'scheep ghehaelt / ende 1616. Ianuarius.
den 10 zijn wy t'zeyl gegaen om onse reyse te voorderen/ maer tegen de middagh kregen wy de wint upter Zee / soo dat wy 't weder setten by't Leeuwen Eylandt/vingen dien dagh veel Visch ende Vogelen.

Den 12 voer onse Sloep nae de Pinguins Eylanden / om Pinguins te halen/maer kost door quaet weder die dagh niet weder aen boort comen/maer vernachte inde Spieringhbay/ quam sanderdaeghs smorghens vroegh aen boort/gheladen met Pinguyns/maer waren deur de groote menichte bedorven / en wy worpense over boort. Des naemidaeghs den 13 zeylden wy uyt Porto Desire, maer alsoo 't stille wierdt setten wy 'tbuyten de haven/daer na begont weder te koelen / wy lichten onse Ancker ende zeylden t'zeewaert in.

Den 18 saghen wy smorghens Sebalds Eylanden zuydoost van ons ontrent drie mijlen / die legghen vande Straet verscheyden / naer 't schrijven van Sebaldt de Weert / oostnoordoost / ende west zuydwest ontrent vijftich mijlen/ wy hadden smiddaeghs de hoochte van 51 graden.

Den 20 saghen wy veel steenkroos drijven/bemerckten dat wy harde stroom hadden / die om de zuydwest ginck / hadden smiddaeghs de hoochde van 53 graden/ wy gisten ons 20 mijlen van landt bezuyden de Strate van Magellanes.

Den 21 hadden wy 's middaeghs de hooghde van drie-en-vijftich graden.

Den 23 smorghens vroech kreghen wy een zuydelijcke windt/dan teghen de middagh wierdet stil / daer na liep de windt westelijck / smiddaeghs wierpen wy grondt op 50 vadem/zwarte zant-gront met kleyne steentgens/doen kreghen wy een noordelijcken wint met slecht water en moy weder/het water was so bleec als of wy binnens lants water gheweest/en zeylden zuyden ten westen aen. Ontrent drie uren nae den middagh sagen wy lant int westen ende zuydwesten / en openbaerde hem corts daer nae oock int zuyden / hadden savondts een noordelijcken windt / ginghen oostzuydoost aen / om bovent landt te blijven/ het koelde heel dicht met hol water/ so dat wy de Marsseyls inde marssen hadden.

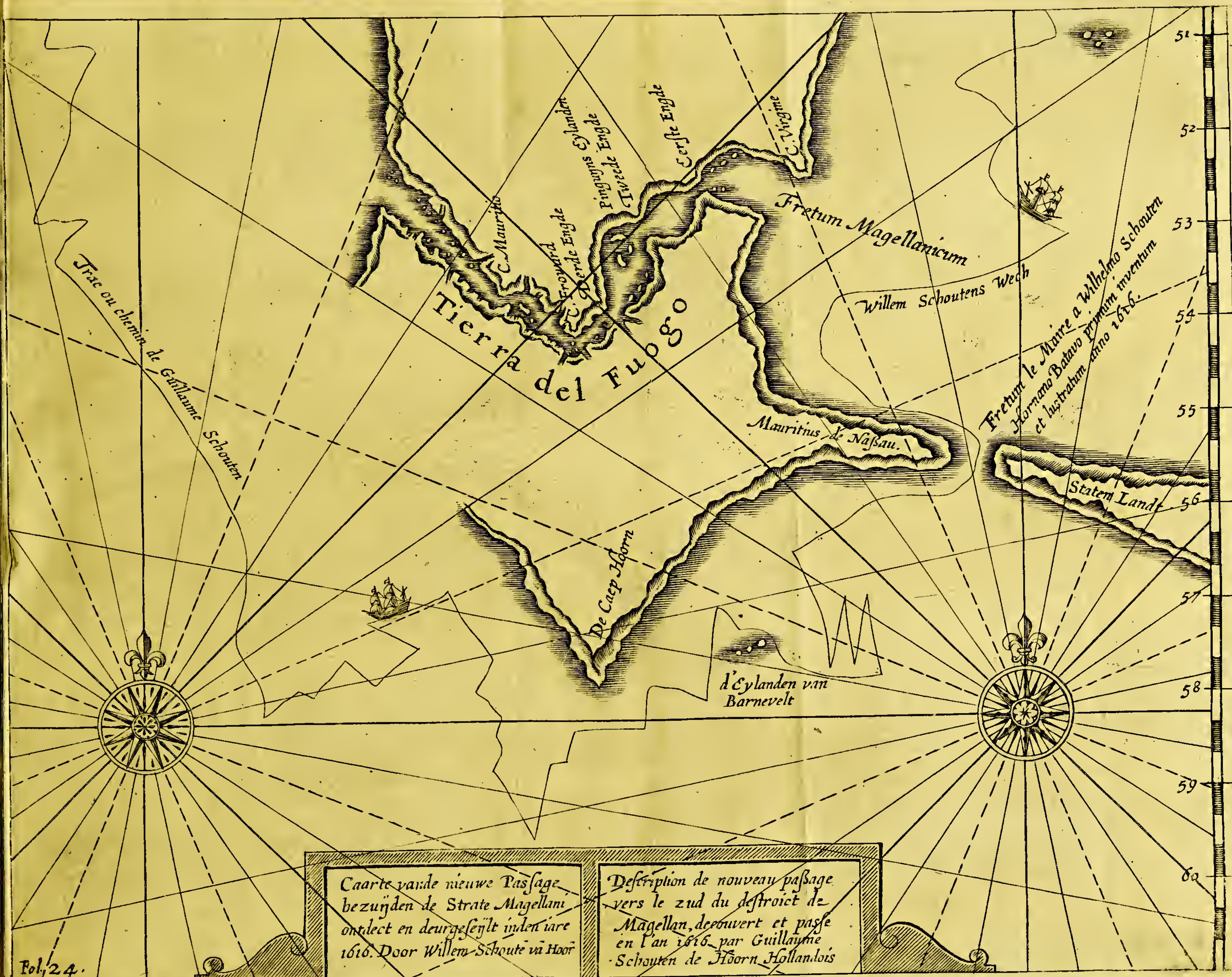
Den 24 smorghens vroegh wierden wy het Lant aen stuerboort ghewaer/ ende lagh niet boven een groote mijl van ons / wy hadden daer grondt op 40 vadem en een westelijcke windt/het lant streckte Oost ten zuyden/met seer hoogh gheberchte / dat al wit van sneeu bedeckt lach. Wy zeylden al by dat landt langhs / ende ontrent de middach quamen wy dat ten eynde / en saghen een ander Landt daer beoosten / dat oock

1616. seer hooch ende hackelich aen te sien was. Dese Landen lagen nae on
Ianuarius. goetduncken ontrent acht mijlen van malcanderen / ende scheen dae
tusschen beyden door een goede passagie te wesen/en vermoedent te w
ster/ om dat wy merckten datter een harde stroom om de zuyd tussche
dese Landen in liep / hadden smiddaechs de hoochte van 54 graden 4
minut. na de middagh kregen wy een noordelijcke wint. Wy liepen na
dese openinghe toe/ maer teghen den avondt werde het stil / en dreve
dien nacht met harde stroom ende weynighe windt heen. Wy saghe
ontelbare menichte van Pinguijns/ oock Walvisschen by duysenden/ s
dat wy gestadich daer op moesten passen met aenloeven ende draghen
houden / om de Walvisschen te mijden / op dat wy haer niet opt lijf e
zeylden.

Den 25 smorghens waren wy dicht by 't oostelijckste landt/ dat wa
seer hooch ende hackelich/ eñ streckt op de noordzijde oostzuydoost hee
soo verre wy sien konden / wy gaven dat den naime van het Staten landt
maer het Landt daer bewesten ons / noemden wy Mauritius de Nassouw.
Wy vermoeden datmen aen beyde zijden goede reede ende zandtbaeye
soude vinden/ want t'was aen beyde zijden met schoone zant-stranden/
ende moye opgaende zandtgronden. Visch/ Pinguijns en Zee-robben
zijn daer in grooten overvloet/oock ghevogelte en water ghenoech/ma
boomen en conden wy niet sien. Wy hadden eenen noordelijcken wint
int gat/gingen zuydzuydwest aen/ met harde voortganck/ smiddaeghs
hadden de hooghte van 55 graden / en 36 minuten / en setten doen onse
cours zuydwest aen/met dichte koelte en regen/ met stijve voortganck.
Wy saghen het Landt bezuyden het gat vant westelijckste eyndt vant
Landt Mauritius de Nassou af strecken westzuydwest/ ende zuydwest
heen/soo veer wy beooghen conden/al heel hooch ende hackelich Lant.
Des avondts liep de windt zuydwest / en wy liepen doen dien nacht
zuydwest over met holle dyninghen uytten zuydwesten / ende seer blau
water/daer uyt wy oordeelden ende voorseecker hielden/dat wy groot
ende diep water te loefwaert hadden/niet twijfelende of dat en was de
groote zuydzee/daer over wy seer verblijt waren/houdende dat by ons
een wegh ontdeckt was / die tot die tijdt toe de menschen onbekent
was ghewees/gelijck wy dat oock naderhandt bevonden waerachtich
te zijn. Wy saghen hier uytermaten groote Jan van Genten ofte Zee-
meeuwen/grooter van lijve als Swanen/ haer vleugelen uytgestreckt
zijnde/waren elck meer als een vadem lanck. Dese Vogels door d'on-
gewoonheyt van menschen te sien/ quamen by ons opt Schip sitten/lie-
ten haer vant volck grijpen ende dootslaen.

Den 26 hadden wy smiddaeghs de hoochte van 57 graden/ met een
vliegende storm uyten westen ende zuydwesten / die 't gheheele etmael
duerde/ met heel hol en blau water. Wy lietent zuydwaert overstaen/
met een schoverzeyl/saghen int noordwesten noch hoogh lant / snachts
wenden wyt noordwestwaert over/al met een schoverzeyl.

Den 27 hadden wy smiddaeghs de hoochte van 56 graden 51 mi-
nuten/

Fretum Magellanicum
C. Virgine
Eerste Engde
Pinguyns Eylanden
Tweede Engde
C. Mauritio
C. Froward
Derde Engde
Tierra del Fuogo
Willem Schoutens Wech
Fretum le Maire a Wilhelmo Schouten Hornano Batavo primum inventum et lustratum anno 1616.
Trac ou chemin de Guillaume Schouten
Mauritius de Nassau.
Staten Landt
De Caep Hoorn
d'Eylanden van Barnevelt
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
Caarte vande nieuwe Passage bezuyden de Strate Magellani ontdect en deurgeseylt inden iare 1616. Door Willem Schoute vā Hoor
Description de nouveau passage vers le zud du destroict de Magellan, decouvert et passe en l'an 1616. par Guillaume Schouten de Hoorn Hollandois
Fol. 24.

I
Ia

nuten/ was kout weder met haghelbuyen en reghen/ hadden de windt 1616.
west ende westzuydwest/ liepen eerst zuydwaert/ daer nae noordwaert Ianuarius.
over met schooverzeylen.

Den 28 hebben wy smorghens onse Marsseylen daer weder by geset/ hadden holle dyninghen upten westen / hadden de wint eerst west daer nae noordoost/ liepen eerst zuyden daer na west en west ten zuyden aen/ hadden smiddaegs de hoochte van 56 graden achtenveertich minuten.

Den 29 smorghens met den dagh hadden wy eenen zuydoosten wint/ deden onsen cours zuydwest aen. Nae de vroekost saghen wy voor uyt twee Eylanden westzuydwest van ons/en ontrent de middagh quamen wy daer by/maer en mochten die niet boven zeylen/ so dat wy daer benoorden om liepen/dat waren dorre grauwe klippen/ met noch eenighe kleyne klippen die daerom laghen / legghende op de hoochde van 57 graden bezuyden de Linie Equinoctiael. Wy gaven die den name van d'Eylanden van Barnevelt/ nae den E. Heere Johan van Oldenbarnevelt / Advocaet vanden Lande van Hollandt ende Westvrieslandt. Wy zeylden al westnoordwest aen/ tegen den avondt saghen wy weder landt int noordwesten ende noordnoordwesten van ons / dat was het landt bezuyden de strate van Magellaen / en streckt al zuydwaert henen/was al hoogh geberchte met sneeu bedect/eyndende met een scherpe hoeck / die wy noemden de Caep van Hoorn/ en leyt op de hoochte van 57 graden 48 minuten. Wy hadden doen schoon weder / kreghen savondts een noordelijcke windt / en hadden holle dyninghen uyt den westen / deden onsen cours al westelijck aen en bevonden dat aldaer stercke stroom om de west ginck.

Den 30 hadden wy noch holle dyninghen upt den westen met blau water en stercke stroom / die al om de west ginck/ 'twelck ons al vast vertrouwen gaf dat wy een open wech hadden tot de zuydzee / smiddaechs hadden wy de hoochte van 57 graden 34 minuten.

Den 31 smorghens hadden wy de windt upt de noordelijcker handt/ ginghen west aen/hadden smiddaechs de hoochte van 58 graden/ na de middach liep de wint te westen/ ende westzuydwest / en variabel/ doen waren wy de Caep van Hoorn ghepasseert/ ende en conden geen landt meer sien / maer hadden holle dyninghen upt den westen en seer blau water / twelck ons doen noch meer en ten vollen verseeckerde dat wy de ruyme Zuydzee voor upt hadden/sonder eenigh landt. Wy hadden hier variable winden/ met veel reghen ende haghelbuyen / so dat wy't dickwils over ende weder wenden.

Den 1 Februarij hadden wy kout weder / met een storm upten zuyd- Februar.
westen/so dat wy met schoverseylen by laghen/ leggende noordwest ende west noordwest over.

Den 2 hadden wy eenen westen wint/liepen zuydwaert over/en hadden smiddaeghs de hoochte van 57 graden 58 minuten / en vonden 21 graden noordoosteringhe der naelde. Zaghen dien dach menichte van groote Zeemieuwen en ander gevoeghelte.

C Den

1616. Februar. Den 3 hadden wy smiddaegs de hoochte van 59 gr. 25 minut. en was tamelijck weder/ maer hadden harde windt upten westen/ hadden dien dach geweest na onse gissinge op de hoochte van 59 graden en een half, maer hebben geen lant noch eenich teycken daer van nae 't zuyden vernomen.

Den 4 hadden wy smiddaegs de hoochte van 56 graden / ende 43 minuten/ hadden variable winden/ meest upten zuydwesten/ wenden dickwils heen en weder/ na de wint liep/ haddē noch 11 graden noordoosteringhe.

Den 5 hadden wy een stercke stroom upt den westen/ met hol water/ soo dat wy geen zeyl konden voeren/ moestent laten dryven tot believen van de windt.

Den 8 smorghens liep de windt zuydelijck / en wy liepen westwaert over/ ontrent de middagh liep de windt by 't noordwesten/ en wy wendent zuydwaert over/ hadden de hoochte van schaers 59 graden / hadden voort variable stercke winden upten noordwesten/ ende noordnoordwesten/ met mist/ koude/ hagel en sneeu/ en lagen met schover zeylen by/ liepen westwaert over. De volghende daghen hadden wy al kout/ kakich/ mottich en mistich weder.

Den 12 kreghen alle het Scheepsvolck dry dubbeld rantsoen van Wijn/ tot een vreuchden teecken van onse victorie/ om dat wy de Strate Magellaen doen Oost van ons hadden. Ten selven daghe wierdt by ghemeen advijs van den breeden Raedt / opt versoeck ende aenhouden van onse Opper-Coopman/ de nieuwe doortocht (die wy ontdeckt hadden tusschen de Landen van Mauritius de Nassou / ende het Staten-Landt) den name ghegheven van de Passagie ofte Strate le Maire, hoewel die met meerder recht wel hadde moghen ende behooren te heeten/ de Strate van Willem Schouten / na onse Schipper / als door wiens kloeck beleydt ende zeemanschap / 't selve aldermeest bestaen ende uptghevoert is. Gheducrende den tijdt dat wy de voorsz nieuwe Strate passeerden / ende bezuyden dat nieuwe ghevonden Landt om zeylden/ al tot dat wy weder aen de West-zijde de Strate van Magellaen ghepasseert waren/ hadden wy meest den tijdt veel stercke stormen/ seer hol water/ daghelijcx reghenachtich/ mistich/ mottich en dysich weder/ met veel haghel en sneeu / soo dat wy niet weynich armoede en ongheniack passeerden. Maer 'tghene wy soo gheluckelyck ontdeckt hadden/ ende hopende dat 'tghene wy noch voor hadden te ontdecken / oock geluckelijck soude afloopen/ heeft onse gemoet versterckt/ dat wy alle zwarigheyt als niet/ te rugge stelden/ ende met alle couragie manlijck sochten te voorderen/ soo veel wy mochten.

Den 13 hadden wy noch veel regen ende mistich kakich weder/ sagen veel Ghevogelte ende Zeerobben.

Den 14 hadden wy de hoochte van 51 graden en 50 minuten / hadden noch al mistich/ mottich ende kakich weder (ghelijck oock den 15) doch slecht water/ hadden doen de hoochde van 51 graden 12 minuten / hadden de

den de wint westelijck/en deden onse cours noordelijck aen/ wy bevon- 1616.
den oock dat de stroom met ons liep om de Noord. Februar.
De volgende dagen hadden wy noch als voren de wint upten noordwesten/noordnoordwesten ende westerlijcker hant tot op den 23 / doen kreghen wy de generale zuydelijcke wint en goet weder / hadden holle opninghen upten zuydwesten / smiddaeghs hadden wy de hooghde van 46 graden 30 minuten.
Den 24 haelden wy onse boven-gheschut upt het ruym / ende hebben dat op ghestelt.
Den 25 hebben wy onse bramzeyls en boven-blinde weder opgestelt/ als nu ghecomen zijnde in een vredighe Zee / daer wy alle stormen ende ongheweerte waren ghepasseert.
Den 27 hebben wy oock onse onderste laegh geschut boven ghehaelt/ ende weder opghestelt / want in Porto Desire hadden wy dat alle beneden ghebracht / ende alle wintvangh afghenomen / hadden dien dagh smiddaeghs de hooghde van 40 graden effen/met moy weder en zuyden ende zuydzuydoosten wint/en goede voortganck/gelijck de voorgaende daghen/en ginghen al Noorden aen.
Den 18 wiert by den Raedt ende de vier Stuyrluyden ghresolveert/ dat wy aen de Eylanden van Iuan Fernandes souden zeylen om aldaer te ververschen / alsoo sommighe van onse volck door het groot gheleden ongemack/heel zeemoed/ ende sommige niet weynich vant scheurbuyck ghequelt waren / hadden dien dach de hoochte van 35 graden 53 minuten. Des avondts maeckten wy kleyn zeyl/om niet by nacht opt Lant te vervallen/en om dat wy 't by nacht niet en souden voorby zeylen/ginghen noordnoordoost aen.
Den 1 Meert smorghens met den dach saghen wy de Eylanden van Martius.
Iuan Fernando, recht voor upt noordnoordoost van ons / hadden een zuyden wint met moye koelte en moy weder. 's Middaeghs quamen wy daer by/hadden de hoochte van 33 graden en 48 minuten. Dese Eylanden zijn twee in ghetal / beyde heel hooch Lant / het kleynste dat is het westelijckste/ is een dorbar Eylant/ niet dan kale Berghen en klippen/maer het grootste (dat is het Oostelijckste) is oock vol hooch gheberchte / maer vol gheboomte ende seer vruchtbaer / daer is menichte van Vee/als Verckens ende Bocken/ aen de Custe onuytsprekelijcke menichte van goede Visch/so dat de Spaenjaerts daer somtijts comen visschen/ en in korten tijdt haer Schepen vol vanghen / die sy na Peru voeren.
Wy liepen aen de westzijde van dese Eylanden henen/ 't welck een mislagh voor ons was/moesten daer beoosten om geloopen hebben/om op de Reede te comen/die leyt by de Oost-hoeck vant grootste Eylant/ want alsoo wy van bewesten om/ende achter 't Lant quamen/geraeckten wy ondert Lant inde stilte/ deur dien het Lant hooch ende steyl is/ soo dat wy met het schip niet en conden by 't Lant comen om te ancken/ sonden daerom onse Boot na 't Lant om te diepen / die quam sa-

1616. Martius. vondts weder aen boort/ brocht tydinghe dat zy dicht ondert landt grondt hadden gheworpen op 40 ende 30 vadem ſandtgrondt / die leſſchende op drooghde tot op drie vadem toe/ wel bequaem om te anckeren neffens een ſchoone groene valey/ die vol groene boomen ſtont lieffelijck aen te ſien/ dan zy en waren om de kortheydt des tijdts niet aen landt / en dat zy hier en daer't verſch water in overvloet vant hooghe landt hadden ſien comen afloopen/ ſagen oock veel Bocken ende ander ghedierte opt gheberchte/dat zy niet wel van verre coſten bekennen: zy hadden oock in korte tijdt een goede menichte van ſchoone viſch ghevanghen / ſo haeſt en haddenſe de hoeck niet int water laten gaen / of terſtondt waſſer viſch aen / ſo datſe gheſtadich ſonder ophouden niet gedaen hadden als viſch ophalen/ waren meeſt Corcobado ende Steenbraſems/ en hadden oock menichte van Zeewolven gheſien. Deſe tydinghe maeckte het Scheepſvolck alle ſeer verblijt/byſonder ſommighe die het ſcheurbuyck hadden/ hopende hier ten vollen te ververſchen/ ẽ lijfs geſontheyt te becomen. Des nachts werdet ſtil / ſo dat wy doen mette ſtroom een ſtuck wegh gedreven wierden.

Den 2 des morghens waren wy met het ſchip weder dicht onder't landt/maer en conden ſo nae niet comen / (hoe veel weere dat wy oock deden) dat wy gront konden beworpen/wy ſonden weder eenigh volck na landt/ ſommighe om te viſſchen/ en ſommighe nae Vee te gaen ſoecken/zy konden wel menichte ſien van ſchoone Verckens/ Bocken ende ander gedierte/maer om het kreupelboſch wille niet beloopen noch beſetten. Terwijlen dat ſommighe wat water haelden/ hadden die inde boot waren/ontrent twee tonnen viſch gevangen al mette hoeck. Daer mede moeſten wy dat ſchoone Eylandt verlaten/ſonder meer daer van te genieten.

Den 3 des morghens waren wy wel ontrent vier mylen beneden deſe Eylanden ghedreven / niet teghenſtaende dat wy het gantſche etmael onſe beſte hadden gedaen om die te beſeylen/ t'welck ons ten laetſten begon te verdrieten / ſiende dat het onmoghelijck was die te becomen/ daeromme is doen by den Raedt goet ghevonden ende beſloten dat wy d'Eylanden ſouden verlaeten/ ende onſe cours volghen om onſe reyſe te voorderen/alſoo wy alle daghen een ſeer goede wint hadden/ ende over't hooft lieten wayen / tot ſeer groot leetweſen ende verdriet vande ſiecken / die daer mede alle hope van haer leven verlooren / dan Godt verſacht. Deſe Eylanden leggen op de hoochde van 33 graden 40 minuten.

De reſolutie ghenomen / ſetten wy onſe cours noordweſt ten weſten/ met een luſtige koelte uyten zuyden/ende goede voortganck.

Den 11 paſſeerden wy voor de tweede reyſe den Tropicum Capricorni met een zuydooſte wint/ ende noordnoordweſte cours/ daer kreghen wy den generalen ooſten ende ooſtzuydooſte windt / vervolghden noch met den noordnoordweſten gangh tot den 15 toe/tot op de 18 graden / doen veranderden wy van cours / en ſloten dien dach onſe roey

ſloep

sloep in malkander / om die te ghebruycken so wy by eenighe Landen mochten comen. 1616. Martius.

Den 17 hadden wy de hoochte van 19 graden/ deden onse cours west noordwest.

Den 20 hadden wy de hoochte van 17 graden/ en seer holle dyningen uyten zuyden / de windt als voren al oostzuydoost / en ghinghen westnoordwest aen/ hadden op ons Compas een halve streeck noordwesteringhe. Saghen dagheliicx veel pylsteerten ende ander ghevoghelte. Pylsteerten zijn spierwitte vogelen/met roode becken ende roodachtige hoofdekens/ hebben langhe witte ghespleten steerten van 2 ofte derdehalf voeten langh/ men vindt die in alle deelen vande werelt waermen comt/zijn vande groote van een gemeene Zeemieu.

Den 24 hadden wy de hoochte van 15 graden/ deden onse cours west aen / hadden alle daghen holle dyninghen uyt den zuyden / hoe wel wy ghestadigh styve koelt hadden uyten oostzuydoosten / het ginck alle dagen styf voort.

Den 3 April Paesdagh hadden wy de hooghde van 15 graden 12 minuten/ hadden gheen afwyckinghe maer de naelde trock recht noorden ende zuyden. De scheurbuyck begost seer onder ons volck te ontsteecken/en de helft was daer al mede besmet. Aprilis.

Den 9 stierf Jan Cornelisz Schouten/Schipper op't Jacht geweest/ en broeder van onse Schipper Willem Cornelisz Schouten/ nae dat hy wel een maent aen een seer quade sieckte hadde gelegghen.

Den 10 smorghens/nae dat het ghebedt ghedaen was/ wiert de doode buyten boort gheset/ende nae de vroeghkost sagen wy't landt noordwest/ende noordwest ten noorden van ons ontrent drie mylen/dat was een leech Eylandt en niet groot. Wy saghen hier oock een groote menichte van meeuwen/ende visch/ende setten onsen cours nae't Eylandt toe/meenende aldaer eenighe ververschinghe te krijghen/ die wy overmidts het scheurbuyck grootelijcx van nooden hadden. Teghen de middagh quamen wy by't landt / ende wierpen't loot maer hadden gheen grondt / waer over wy onse Sloep uytsetten/ om te sien of wy gheen grondt souden vinden. De Sloep wederkeerende / seyde grondt ghehadt te hebben op 25 vadem / ontrent een kleyn musquet-schoot van landt / ende seyde oock ghesien te hebben veel Hayen ende andere visch/ van sulcken slach als wy aen Ioan Fernando ghevanghen hadden/ maer wy en dorsten met ons Schip so dicht onder de wal niet komen/ vreesende voor eenich perijckel. Teghen de middagh voer onse Sloep weder nae landt toe/om te besien offer wat te krijghen was/ maer komende by't Eylandt / konden zy met de Sloep niet stranden / deur dien het daer so seer barnde / waer over zy haer int water begaven / swommen en trocken malkanderen aen landt / latende de Sloep op de dregh ligghen. Des avondts quamen zy weder aent boort / maer hadden niet uytgherecht / dan alleen dat zy brochten een deel groen cruyt/dat van smaeck was als Hollandtsche Tuyn kars. Seyden ghesien te

1616. sien te hebben drie Honden die niet en blaften / noch eenich ghelupt ga-
Martius. ven: sy vonden der eenige plaskens water dat van dien dach gheregent was. Het Eylant / naer ooghemercken / schijnt met hoogh water meest onder te vloeyen / hadde anders niet dan buyten om een rant als een dijck met groene Boomen / schoon om aen te sien / ende int midden van dien ende elders lach veel zout water. Het leyt op de hooghte van 15 graden 12 minuten / en van de Custe van Peru verscheyden nae onse gissinghe 925 mijlen. Dit etmael was de wint Noordelijck / ende wy ginghen weder west aen nae de Eylanden van Salomon / en lieten dat Eylandt den naem vant Honden Eylant. Des nachts wayden 't stijf / met een groote slachregen / soo dat ons groot zeyl een stuck weechs uyt de lijck raeckte.

Den 14 was de wint Oost ende oostzuydoost / de cours west ende west ten noorden / koelte ende weder als voren / saghen veel visch ende vogelen / ende des namiddaeghs saghen wy weder een leech Eylant Noordwest van ons / dat seer groot was / streckende noordoost ende zuydwest / waer over wy altesamen seer verblijt waren / op hope van water ende ververschinghe te krijghen / ende liepender na toe / settende onse Cours noordwest aen. Teghen den avont / wesende met ons noch wel een mijl van Lant / quammer een Canoe ons te ghemoet met 4 Indianen / die geheel en al naeckt en root van coleur waren / met seer zwart ende lang hayr. Sy bleven altijt een goet stuck vant Schip / roepende ons eerst toe / ende wijsende dat wy aen Landt souden komen / maer wy konden haer niet verstaen / noch sy ons / hoewel wy haer in Spaensche / Maleysche / Javaensche eñ onse Nederduytsche sprake toe riepen. Des avonts met Sonnen ondergangh quamen wy by 't Lant / maer hadden gheen grondt / noch oock veranderinghe van water / hoewel wy ons soo dicht by 'tlant begaven / dat wyder wel met een musquet opgeschoten souden hebben / waer over wy het wederom t'zeewaert wenden / ende de Canoe gingh nae Landt / daer hun een groote menichte van Indianen op de strandt waren wachtende. Een weynigh tijts daer nae quammer wederom een Canoe van Lant naet Schip toe / maer en wilde ons / als de andere / niet aen boort komen: Sy riepen wel / en wy mede / maer konden malcanderen niet verstaen / en haer Canoe viel om dat wy 't sagen / maer sy haddense metter haest weder overendt / ende waren met een gauwigheyt terstont weder daer in / sy wesen ons al voort na Lant toe / ende wy haer wederom naet Schip / doch sy wilden niet komen / waer over wy weder onsen Cours ginghen / ende t Eylandt verlieten / zeylende zuyden ende zuydzuydwest aen / om bovent Lant te zeylen. Dit Eylant is niet breet / dan seer lang / staende vol Bomen / het welcke / so ons dochte Palmitas ende Cocos Bomen waren / leyt op de hoochte van 15 graden 15 minuten / ende heeft een witte zandt-strant. Des nachts sagen wy tot verscheyden plaetsen vyeren opt Landt.

Den 15 smorghens soo wy snachts ontrent thien mijlen zuyd-zuydwest hadden ghezeyldt / zeylden wy smorghens dicht ondert Landt

langhs/daer saghen wy oock veel naeckte menschen langhs de strant/ 1616.
roepende ende krijtende (soot scheen) dat wy aen Lant souden komen/ Martius.
daer quam wederom een Canoe van Landt met drie Indianen naer ons toe/ die mede riepen/ doch en wilden ons als voren niet aen boort/ maer roepden nae onse Sloep toe / daer sy dicht by quamen / ende ons volck betwees haer alle vrientschap/haer ghevende eenighe Coralen ende Messen / dan sy konden malkanderen niet verstaen. Een weynigh tijts by de Sloep gheweest hebbende/schepdense daer van/ ende quamen so na ons boort/dat wyse een toutjen toewierpen/het welcke sy namen/ dan wilden haer int Schip niet begheven/ maer wel in onse Sloep / die wederom van Lant quam sonder yet uytghérecht te hebben. Immers nae dat sy langhe aen ons boort gheweest hadden / quammer ten lesten eenen in de Gaelderye / die de Spijckers van de vensterkens voor de Koopmans ende Schippers kopen uyt trock / ende stackse wegh / verborgh die in sijn hayr/ waren seer begheerich na Yser/jae sy trocken en meenden oock de bouts met handen uyt het Schip te trecken. Wy wildender een int Schip houden/ende daer tegens een van ons volck met hun inde Canoe aen Lant senden/om vrientschap met haer te maecken/ dan sy wilden niet. Twas seer diefachtich volck/ginghen heel naeckt/ hadden alleen een doeckxken van matten voor haer schamelheyt / haer huyt was gheteyckent met verscheyden Figueren/als Slanghen/Draken ende dierghelijcke ghedrocht/ en stondt daer op heel blaeu / als oft met Bosk ruyt daer op ghebrant hadde gheweest. Wy schonckense eens wijn inde Canoe sittende / sy en wilden het schaelken niet weder geven. Wy sonden onse Sloep wederom af nae lant toe / met 8 Musquettiers/ eñ ses mannen met Sabels. Onsen Onder koopman Claes Jansz/ende de Coopman vant Jacht Aries Claesz voeren mede / om te besien wat daer opt Eylandt was/ende vrientschap met haer te maecken / dan soo ras als sy stranden / ende dat het volck deur de barninghen aen Landt quamen/quamender wel 30 Indianen uyt het bosch met groote Knodsen/ende wilden den onsen haer gheweer benemen / ende de Sloep opt droogh trecken / ghelijck sy dan twee van onse volck uyt de Sloep namen/ ende meendense int Bosch te brenghen/ maer de musquettiers/die haer musquetten noch droog waren/schoten drie musquet schoten inden hoop/ soo dat ons volck sonder twijfel meenden / datter eenighe doodtgheschoten ofte doodelijck ghequetst waren. Sy hadden oock langhe stocken/met seeckere langhe ghetackte dinghen voor aent ent/het welcke/so ons docht swaerden van Swaert-visschen waren/ oock wierpense met slinghers / dan quetsten Godt danck niemandt van ons volck niet. Flitsboghen en hadden sy niet dat wy saghen. De onse sagen oock eenighe Vrouwen/die de mans om de hals vielen ende kreten / dat wy niet en wisten wat het beduyde / dan meenden dat het was om deselve te doen scheyden. Dit Eylant gaven wy den naem (uyt oorsaeck dat wy daer gheen grondt konden vinden om te anckeren) vant Eylandt sonder grondt/ was aen de buyten kant een smalle streeck Lant / vol

Palmites

1616. Aprilis. Palmites Bomen/dan binnen int Lant vol zout water. En alsoo wy saghen dat hier voor ons niet ten besten en was / besloten wy van daer te scheyden / namen derhalven onse cours weder t'zeewaert West aen/ met een Oostelijcke wint. Wy hadden hier slecht water/en geen dyningen / ghelijck de voorleden daghen upten Zuyden / daerom wy vermoeden dat zuydwaert meer Landt moest wesen / leydt op de hooghde van 15 graden verscheyden ontrent 100 mijlen van het Honden Eylandt.

Den 16 des morgens in den dagheraet/saghen wy wederom een Eylant / dat Noorden van ons lagh / zeylden daer na toe/daer by komende vonden wy dat als de voorgaende/sonder ancker-grondt/zijnde van binnen mede al verdronchen Lant / doch aen de kant stont het vol gheboomte / maer gheen Palmites noch Cocos Bomen. Wy setten onse Sloep upt om te diepen/ de welcke aen Lant komende / gheen gront en hadde/waer over sy wederom aen boort quamen/sonder yet uytgerecht oft eenighe menschen ghesien te hebben. Daer na sonden wyse andermael upt/om te besien of sy eenighe ververschinghe oft Water aen lant souden vinden/ende weder komende/ seyden sy versch Water gevonden te hebben niet veer vant strandt / in een put ofte kuyl / het welcke wel met Galey vaetjens aen strandt was te brenghen / maer seer qualijck t'scheep te krijghen/want de Sloep door de barningen die daer waren/ moest op de dregh blijven ligghen / ende 't Volck moesten malkanderen met een Tou doort Water aen Landt / ende dan weder aen boort trecken/ so dat het seer periculeus ende moeyelijck was aen lant te komen/ daerom wy oock niet meer als vier vaten waters haelden. Wy vonden hier oock sulck kruyt als wy opt Honden Eylandt ghevonden hadden/ dat de smaeck hadde van Tuynkars/ daer van wy een sack vol t'scheep brochten / als mede eenighe krabben / oock schulpen en hoorens/ daer slacken in waren/ seer goet van smaecke. Des Avondts ginghen wy wederom onsen Cours west aen/ de wint was Oostelijck/ ende hadden ditmael een tamelijcke koelte/met regenich weder en slecht water. Ten selven daghe hadden wy de hooghde van 14 graden en 46 minuten. Dit Eylandt leydt vijfthien mijlen vant voorgaende / en wy gavent den naem van Waterlant/ om dat wy daer eenigh water hadden bekomen.

Den 17 gaven wy ons volck dien dagh ses mutsgens water/en kooc-ten een groote ketel Warmoes van dat groene kruyt als Tuyn-kars/ dat wy vant Eylandt Waterlandt hadden ghehaelt / daer van het volck merckelijcke baet ende verquickinghe kreghen teghen het scheurbuyck.

Den 18 des morghens nae broeghkost saghen wy wederom een leegh Eylandt/zuydwest van ons/ streckende westnoordwest ende oostzuydoost/so veer als wy sien konden/ ende was ontrent 20 mijlen verscheyden vant voorgaende. Wy hieldender na toe / by 't Landt komende/ voer onse Boot heen langhs de wal om te diepen / alwaer sy seyden grondt

grondt ghehadt te hebben op een hoeck / daer een rif of streckte / op 20/ 1616.
25/ende 40 vadem/seer steyl afloopende/ontrent een musquet schoot van Aprilis.
Landt/ waer over wy 't Boot met de leeghe Water-vaten derwaerts
sonden / hopende Water te vinden. By het Landt komende/ lieten sy
de Schuyt op de dregh ligghen buyten de barninghen / ende trocken
malcanderen door de Zee met een tou aen Landt als voren / sy sochten
een stuck weeghs int Bosch na versch water/ maer alsoo sy gheen ghe-
weer mede ghenomen hadden/ende een wilt mensch saghen/ de welcke/
soo haer dochte/ een flits-boogh inde handt hadde / keerden sy terstont
weder nae de Schuyt toe/ende quamen aen boordt / sonder yet uytghe-
recht te hebben. Als sy een stuck weeghs van Landt waren/quamender
vijf ofte ses Wilden op de strandt / de welcke / siende dat de onse wech
waren / keerden weder nae't bosch. Op dit Eylandt stonden seer veel
groene wilde boomen / ende't was van binnen oock al vol sout water.
Ons volck t'scheep komende waren gantsch met vlieghen bedeckt / soo
seer datmen niet van haer en mocht bekennen/haer aenghesichten/han-
den/ Schuyten en al/ jae de riemen soo verre die uyt het water waren/
twas al met vliegen swart bedeckt/ een wonder om sien. Dese vliegen
quamen met haer aen ons boordt/ en vloghen ons allegader so dick om't
lijf en in't aengesicht / dat wy niet wisten waer wy ons daer voor sou-
den verberghen / soo dat wy qualijck conden eten ofte drincken / alles
wierdt daer van vervult/ wy wreven ons aengesicht en handen/maec-
ten klappen / sloegender soo veel wy conden / dat duerde twee ofte drie
daghen met seer groote quellingen/doen kreghen wy een dichte koelte/
daer door ende met ghestadighe vervolghen wierden wy die ten eynde
van 3 ofte 4 daeghen weder quijt: gaven dit Eylandt den naem van't
Vlieghen Eylandt/en setten onsen cours daer af/hadden dit etmael veel
reghens / en oock de volghende daeghen / soo dat wy by de reghen veel
water gaerden / so met laeckens als mette zeylen dat ons seer wel te
passe quam/des nachts lieten wy't sachtgens voortgaen/ ofte oock wel
drijven / om niet by doncker op sodanige laege vlacke Eylanden te ver-
vallen/en't schip te verseylen.

Den 23 hadden wy de hooghte van 15 graden 4 minuten / en creghen
doe weder holle dyningen uyt den zuyden / die ons de volgende daghen
noch al by bleven/hadden de wint uyten noordoosten / meest Oost ende
Oost ten zuyden / daer wierdt gheseydt dat Terra Australis dat wy soch-
ten/noch 250 mijlen voor uyt lagh.

Den 25 gaerden wy wel vier vaten waters van de reghen / hadden
noch alle holle dyninghen uyten zuyden/gelijckmen inde Spaensche zee
ghemeenlijck heeft uyten noordwesten.

Den 3 Mayus hadden wy noch al Oostzuydooste windt/gingen west Mayus.
aen / hadden smiddaeghs de hooghde van 15 graden drie minuten / wy
saghen dien dagh veel groote Dorados/ t'welck de eerste waren die wy
inde Zuydzee ghesien hadden.

Den 9 hadden wy de hooghte van 15 graden 20 minuten / ende wa-

D ren

1616. ren doen na onse gissinge 1510 mijlen van de Cust van Peru ende Chi-
Aprilis. li. Des middaeghs rechts nae den eten saghen wy een zeyl/het welcke soo ons docht een Barcke was/komende uyt den zuyden/ liep noorden aen tegens ons over. Wy hieldender terstont na toe/ en als hy by ons quam/ schoten wy met ons boegstuck aen stuerboort voor over/ om dat sy souden strijcken/dan sy wildent niet doen / waer over wy noch eens schoten/maer en wilden noch niet strijcken. Daerom setteden wy onse Sloep uyt met thien Musquettiers/om haer te krijghen/dewelcke daer na toe roeyende/schoten wy noch eens achter haer om/ doch alles sonder meeninghe om haer te raken ofte te beschadighen / maer noch strekten sy niet/ dan sochten soo veel als sy konden te ontzeylen / ende wonnen de loef van ons/doch de Sloep die haer te kloeck was/roeyde haer in/ ende doen de onse ontrent een half musquet schoot van haer waren/ schotense viermael met een musquet/als wy haer genaeckten/en eer wy aen boort quamen / spronghen sommighe mans van verbaestheyt buyten boort. Onder andere wasser een met een kleyn kint/ ende noch een die gequetst was/hebbende drie gaten in den rugge/doch niet seer diep/ want het was een schampschoot/ die haelden wy weder uyt het water. Sy smeten oock veel goedt buyten boort / het welcke waren Matjens/ ende onder andere oock drie Hoenderen. De onse spronghen in dat Schepken/ende brochtense ons aen boort/sonder dat sy haer int minst te weer stelden/ghelijck sy oock geen geweer en hadden. Aen ons boort wesende/haelden wy twee mannen die noch int Schipken overghebleven waren/welcke ons stracx te voet vielen/ kussende onse voeten ende handen. Het een was een heel out grijs man/ het ander een jonck gesel/ maer wy en kondense niet verstaen / dan tracteerdense wel aen ons boort. Ende terstont roeyde de Sloep weder na 't voorsz volck dat buyten boort ghesprongen was/om de selve te berghen/ dan sy kregender maer twee/ die op een van haer Riemen dreven / ende wesen ons volck met de handt na de grondt toe/willende segghen/dat het ander volck al verdroncken was. D'een van dese twee/het welck de gequetste was/die wy verbonden/hadde geel langachtich hayr. In dit Schepken waren wel acht wijven met drie jonghe kinderen die noch soghen / ende oock eenighe die wel neghen ofte thien jaren out waren / soo dat ons docht dat sy in alles wel 25 sterck hadden gheweest/ waren gheheel naeckt mannen ende vrouwen / hadden maer een weynigh hanghen voor haer schamelheydt. Teghen den Avondt setten wy de Mannen weder aen haer boort/die hare wijven seer wellekom waren/ende van deselve ghesoent wierden. Wy gavense Coralen (die sy om haer hals hinghen) met sommighe messen/ende bewesense alle vrientschap / ghelijck sy ons weder deden/ons gevende twee fraye fijne Matjens/ende twee Cocos noten/want sy'er niet veel en hadden/dat was al haer eten en drincken/ja sy hadden 't water uyt de Noten al ghedroncken/ soo dat sy geen drincken meer en hadden. Wy sagen oock dat sy sout water uyt de zee droncken/ende gavent oock aen haer jonghe kinderen te drincken/ het welck

ons

Fol. 41

ons docht teghen natuer te strijden. Sy hadden sekere kleetjens/die zy voor haer schamelheydt deden / ende heur mede bedeckten teghen de hette der Sonne / van drolllighe coleur. T'was root volck die haer smeerden met olie / ende de vrouwen hadden al kort hayr ghelijck de mans persoonen in Hollant/en de mans hayr was lanck en ghevervwt/ dat seer swart was. Haer Scheepken was van fatsoen als inde figure hier neffens afghebeeldet is/ seer wonderlijck aen te sien/ was van twee langhe ende fraye Canoen/daer vry een goede spatie tusschen beyden was. Op elcke Canoe/ontrent int midden/waren twee heel breede plancken van fraey root hout ghelepdt om't water te schutten / ende daer haddense voort plancken boven over geleydt van d'een Canoe op d'ander/die wel vast op malcanderen gewoelt waren/ ende so wel voor als achter/staecken de Canoes noch een groot stuck uyt/het welck boven heel dicht toegemaeckt was/om't water te schutten. Voor op d'een Canoe aen stuyrboort stont een mast op't eynde met een mick / daer een besaen met de roede in lagh. Het zeyl was van matten / ende hoe de windt quam / zy waren meest altijdt reedt om te seylen / sonder dat zy Compassen ofte eenighe Zee-instrumenten hadden/ maer wel hoecken om mede te visschen:daer af't bovenste was van steen/het onderste van swart been/ ofte Schilt-padden schilt / sommighe hoecken waren oock van Peerlemoer. Hare touwen waren fraey/ ende wel so dick als een kabel tou / ghemaeckt van schier sulcken stoffe/ als de Vygh korven in Spaengien. Doen zy van ons zeylden/setten zy haeren cours zuydoost aen.

Den 10 was de windt zuyd-zuyd-oost/ ende zuyd-oost ten zuyden / de cours west en zuydwest/ ende des morgens nae de vroegh kost sagen wy aen backboort/seer hooch ende blau landt/ legghende zuydwest ten zuyden van ons ontrent acht mijlen/daer wy nae toe liepen/ ende zeylden den gheheelen dagh meest met een moye koelt/ dan konden het niet aen boort zeylen / waer over wy des nachs of en aen hielden/ ende des abondts sagen wy een zeyl een groot stuck beneden't landt/ ende korts daer na noch een ander/ mede een groot stuck daer beneden/ 'twelck so ons docht/ Visschers waren/ want zy dickwils gins en weer wenden/ 's nachts vuyrden zy/ende quamen naer malkanderen toe.

Den 11 s'morghens quamen wy metten dagh by een Eylant dat was heel hooch/ en noch ontrent twee mijlen daer bezuyden saghen wy noch een langh laegh Eylandt/ wy zeylden in't daghen over een banck van 14 vadem diep/ steenighe grondt / legghende ontrent twee mijlen van landt/ so haest wy daer over waren conden wy weder geen grondt beworpen.

Een van de voorsz zeyltjens quam nae ons toe / wy lieten een galeyvaetjen achter uyt dryven/ meenende dat zy heur daer mede aen boort zouden palmen / maer zy konden't niet wel krijghen / waer over datter een man buyten boort spronghe/die maeckte dat zy 'tkregen/ maeckten 'tlos/ ende nament nae haer/ ende deden weder aen het touw twee

1616. Cocos noten/ende drie ofte vier vlieghende visschen/roepende ons vast
Mayus. toe/ maer wy kondense niet verstaen/ dan ons docht/ het beteeckende dat wy het tou weder aen boort souden trecken. Dit Volck voeren in heur Scheepkens oock een Canoe/ dewelcke sy ter gheleghender tydt konnen uytsetten/ ende zijn seer kloecke Zee-luyden. Haer Scheepkens waren vant selve fatsoen als hier voor af vermaent is/zijn seer wel bezeylt/ende zeylen oock soo hardt datter luttel schepen in Hollant zijn die't verbeteren souden. Sy stueren achter aen met twee Riemen/ staende op elcke Canoe achter een man/ende loopen somtijdts met haer riemen oock wel voor als sy wenden willen/ oock wenden het wel van selfs/ als sy de riemen maer uyt het water haelden/ en lieten gaen/ oft alleenigh door de wint loopen. Wy setten onse Sloep uyt om te diepen/ dewelcke wederom komende/ seyde gront ghehadt te hebben op 15/ 14/ ende 12 vadem schulp gront/ ontrent een Gotelincx-schoot vant Lant/ soo dat wy daer nae toe liepen om te setten/ ende namen onse zeylen in. De Wilden dit siende/ wesen ons al naer 't ander Eylandt toe/ ende zeylden ons oock voor/ maer wy setten het evenwel aent eynde vant Eylandt op 25 vadem zandtgrondt/ een groote Gotelings-schoot van Landt. Dit Eylant is een hooghe Bergh/ van fatsoen by na als een vande Eylanden van Moluccken/ staet vol Gheboomte/ meest al Cocos Bomen/ daerom wy het noemden het Cocos Eylandt. Het ander Eylandt is veel langher maer lagher/ streckende Oost ende West. So haest als wy gheset laghen/ quamender drie Scheepjens/ die gints en weder rondom ons boort zeylden. Daer quamen oock wel neghen ofte thien Canoes aen boort/ so vant Landt als uyt de Scheepjens/ onder andere warender twee die witte breede vaentjens lieten vlieghen/ het welcke wy van ghelijcken deden. Haer Canoes/ die elck drie ofte vier man op hadden/ waren voor stomp/ en achter scherp/ heel uyt een eenigh root hout ghemaeckt. Hier mede konden sy seer uytnemende snel scheppen/ ende als sy by 't Schip waren/ sprongen sy er uyt/ ende zwommen ons voorts aen boort/ hebbende de handen vol Cocos Noten ende Obas wortelen/ die sy teghen ons verruylden voor spijckers ende Koralen/ daer sy seer begeerich nae waren/ gaven vier ofte vijf Cocos noten voor een Spijcker/oft kleyn snoertjen Koralen/ so dat wy dien dagh wel 180 Noten ruylden/ ja sy quamen ten laetsten soo dick aen boort/ dat wy schier niet en wisten waer wy ons wendẽ oft keeren souden. Wy sonden onse Sloep om aent ander Eylant te varen/ en te sien of het daer niet beter soude wesen te ligghen/ want wy hier in de openbaer zee lagen/dan de Sloep maer van boort wesende/ende langs de wal varende/ worde omcinghelt van 12 ofte derthien Canoes vant ander Eylant/daer noch veel andere toe quamẽ/daer van 't volc scheen als dol te wesen/hebbende sekere stocken van hart hout inde hant/ ghelijck Assagayen/voor aen de punt scherp/en wat ghebrant. Sy waren onse Sloep aen boort/ ende meenden onse volck die afhendich te maecken/maer sy ghenootsaeckt haer te redden ende te weren/ schoten driemael

mael met een musquet daer onder/ daer sy eerst mede lachten ende geck- 1616.
ten/ meenende dattet kinder-spel was/ maer de derde reys werter een Mayus.
in syn borst gheschoten dat het achter uyt quam. Dit siende syn metghesellen/ schepten stracx daer nae toe om hem te helpen/ ende vindende dat hy so gequetst was/ hielden terstont allegader van de Sloep af/ scheppende nae een van de zeyltjens/ dewelcke sy toeriepen/ ende wilden hebben dat sy ons overzeylen souden/ soo ons docht/ maer sy wilden niet/ want haer Canoes hadden aen ons boort gheweest/ daer wy haer wel getracteert ende vrientschap bewesen hadden. Dit volck was seer diefachtich/ stalen dat het ons volck aensagh een dieploot/ daer een van de Stuerluyden mede diepten/ jae al dat sy saghen wilden sy nemen ende mede wech zwemmen/ gelijcker oock ettelijcke deden/ die een van onse Matrosen ontnamen syn Kussen/ Deecken ende Py/ andere namen Messen ende wat sy meer kryghen konden/ daer sy dan stracks mede buyten boorts sprongen ende wech zwommen/ soo dat wy des nachts onse Sloep moesten in setten/ uyt vreese dat syse afsnyden ende daer mede deur varen souden. Sy waren uytnemende begeerich nae't Yser/ trocken over al aende hoofden vande spyckers ende aende bouts/ van meeninghe om die uyt te trecken ende te nemen/ maer saten te vast. Dit volck waren fraye kloecke mannen wel gheproportioneert van leden/ groot van statuere/ waren al naeckt en onghewapent/ alleenlijck haer schamelheyt wat bedeckt/ hun hayr was verscheydelijck gheciert/ 'tsommighe kort/ oock 'tsommich cierlijck gefrizeert/ sommighe hadden langh hayr aen vlechten opgebonden/ op verscheyden manieren/ waren sonderlinghe zwemmers. Dit Cocos Eylandt leydt op de hoochde van 16 graden 10 minuten.

Den 12 dito smorghens nae den vroegh-kost quamender weder veel Canoes aen boort met Cocos noten/ Bananas/ Ybas wortelen/ ende sommighe kleyne Verckens/ eenighe oock met doppen vol versch water ende wy ruylden dien dagh wel 1200 Cocos noten/ wy waren 85 Eters sterck/ elck kreegh 12 noten. Elck wilde voor ander aent Schip wesen/ sprongen buyten haer Canoes die niet aent Schip konden komen/ ende doken onder de ander Canoes deur/ om aent Schip te gheraecken en haer goet te verkoopen/ hadden Ybes wortelen/ ende bossen Cocos noten in haer monden/ clommen by 't Schip so veel op/ datmense met stocken moest afweeren. Als sy hare Coopmanschap hadden gedaen/ sprongen vant Schip af/ en zwommen weder na haer Canoes toe. Sy waren seer verwondert vande groote eñ sterckte vant schip/ eenige clommen achter by 't roer neder/ tot onder 'tschip/ klopten met een steen daer onder aen/ om te proeven hoe sterck het was. Daer quam een Canoe vant ander Eylandt/ die ons een zwart Wilt Vercken brocht/ dat de Coningh sont/ om aen ons te schencken/ wy wilden den brenger weder dat vereeren/ maer hy begheerdet niet/ wijsende dat hem de Coningh verboden hadde yets te nemen. Des naemiddaeghs quam de Coningh selve met een groote Zeylprau/ van fatsoen als hier voren van ghesendt

1616. Aprilis. is/ghelijck een Ysslede / ende wel 35 Canoes die hem ghelepden. Des Coningh ofte Overste werde van sijn volck Latou ghenoemt / wy ontfinghen hem met Trommelen ende Trompetten / daer sy seer in verwondert waren / alst ghene sy noyt ghesien noch ghehoort en hadden. Sy bewesen ons veel eere ende vriendtschap/so 't uyterlijck scheen/met het hooft te buyghen / de vuysten opt hooft te slaen / en meer anders vreemde Ceremonien. Doen hy een weynich van ons was / begost de Coninck luyde te roepen ende te tieren / als of hy op sijn manier een ghebedt ghedaen hadde/ende alle het ander volck van gelijcken/sonder dat wy wisten wat sulcx beduyde / dan vermoeden dat het de wellekom was. Stracx daer na sondt ons de Coningh een Matjen met drie van sijn dienaers/die wy wederom gaven een oude Bijl/een weynich Coralen/ wat oude Spijckers/ ende een stuck Lijwaets / dat hy seer gaerne ontfingh / legghende 't selve driemael op sijn Hooft / ende neyghende 'thooft dan nederwaerts/tot een teecken van reverentie en danckbaerheyt ofte eerbiedicheyt. 'tVolck die int Schip quamen / vielen op haer knien ende kusten onse voeten / en waren uytermaten seer verwondert van onse Schip. Desen Coningh kondemen uyt de andere Indianen niet onderkennen / want hy ginck mede heel naeckt / dan daer aen dat sy hem ghehoorsaemden / ende dat hy goedt ghebiedt hadde over sijn Volck. Wy wesen dat de Latou soude overkomen in ons Schip. Sijn Sone quam aen ons boordt / ende wy tracteerden hem wel / maer hy selve en dorste ofte wilde niet komen / dan sy wesen altemael dat wy by't ginste Eylandt met ons Schip souden komen/daer was ghenoegh van alles te krijghen. Wy ruylden onder ander drie hangels van haer/ die van riet waren/ ghelijck in Hollandt/ doch een weynich dicker/met hoecken van Perlemoer daer toe. Des Conings Sone voer weder aen Lant/ende die Canoe die hem ghelepde/ hadde aen backboort een groot hout/daer mede sy recht ghehouden wert. Op dit hout lach haer Hangel altijdt reedt om te visschen.

Den 13 smorghens quamender wel 45 Canoe by ons boort / om met ons te handelen / met een Armade van wel 23 zeyl scheepjens / van fatsoen als Yssleden/die hadden in (d'een deur d'ander) wel 25 man/ en de kleyne Canoes vier en vijf / sonder dat wy wisten wat sy in den sin hadden. De Canoes handelden noch al met ons/ ruylende Cocos Noten voor Spijckers / ende hielden haer noch / al of sy groote vrienden met ons ghewcest hadden/ maer wy hebbent naemaels wel anders bevonden. Sy wesen noch al dat wy na het ander Eylandt souden varen. Doen wy de vroekost hadden ghegeten/lichten wy ons Ancker en maeckten zeyl om naer dat ander Eylandt te zeylen. De Coningh ofte Overste die daeghs te voren by ons Schip ghewcest hadde/ quam oock met een zeyl Scheepjen by ons/ en sy riepen altesamen seer luyde. Wy souden hem gheerne aen boort ghehadt hebben / dan hy en wilde niet/ waer deur wy niet wel gemoet en waren/vreesende voor eenigh quaet/ te meer / om dat alle de Scheepjens ende Canoes haer dicht rontsom

ons

ons Schip hielden/ende dat de Coningh uyt syn Scheepken in een Ca- 1616.
noe gingh sitten / en syn Soon in een ander / waer nae sy terstont sloe- Aprilis.
ghen op een Trommeltjen dat in syn Scheepjen ghebleven was /
ende doen begost al 't volck seer luyde te roepen/het welck soo ons docht
te segghen was/dat zy al t'samen souden aenvallen / om ons het Schip
afhandich te maecken/ghelijck dan het scheepjen daer de Coningh uyt-
ghetreden was / ons aen boort leyde / komende met soo stercken vaert
nen/als of het ons had willen overzeylen/maer het stiet tegen ons schip
nen/dat de twee stevens vande Canoes/ die daer onder voor uyt lagen
aen stucken sprongen/'t volck daer op zijnde (daer onder oock eenighe
vrouwen waren) sprongen int water zwommen wintwaerts op/ d'an-
dere begosten dapper te werpen met steenen/ meenende ons daer mede
vervaert te maken. Maer wy schoten met Musquetten en drie Gotelin-
gen/ (met musquet kogels en oude spijckers gheladen) daer onder/ dat
al 't volck uyt het Scheepjen dat ons aen boort lagh int water spron-
gen. Wy maeckten rekeninghe dat sommighe het huys varen gantsch
vergaten/ en meer andere dapper ghequetst waren / en alsoo namen sy
de wijck/ sy verstonden haer gantsch niet van 't schieten; maer doen sy
saghen hoe dattet sommighe verginck / hielden sy haer alle heel verre
buyten schoots van ons Schip. Wy hebben onse reyse voort gevordert/
ginghen west ende west ten zuyden aen. Wy hieldent daer voor/dat de
Coningh datmael syn gantsche macht by een ghebracht hadde / want
daer waren wel 1000 menschen ofte meer/ onder welcke wy een saghen
die heel blanck was. Als wy ontrent vier mijlen vant Eylant waren/
versochten veel vant volck datmen weder nae dat Eylandt souden va-
ren/om met ghewelt te lande te gaen/ende ververschinghe te becomen/
(soo wy weynigh water hadden / dan werde by de Schipper ende
Koopman afgheslaghen. Dit eerste Eylandt dat hooch was/noemden
wy de Cocos bergh/en het ander een mijl daer van verscheyden/gaven
wy de naem vant Verraders Eylandt / om dat het meestendeel van
dat volck/die ons sochten te verraden/van dat Eylandt ghecomen wa-
ren.

Den 14 smorghens saghen wy weder een ander Eylandt recht voor
uyt ontrent seven mijlen van ons/ dat meest rondt scheen te wesen / en-
de lagh nae onse gissinghe ontrent 50 mijlen van de ander Eylanden
verscheyden. Wy noemdent de Hope / ende hieldender nae toe / ho-
pende daer Water ende beter ververschinghe te krijghen / dan daer by
komende/hadden geen grondt/waer over wy onse Sloep uytsetten/om
langhs de wal te diepen / die ontrent een groote musquet schoot van
landt grondt hadde op 40 vadem / kleyne zwarte ende weecke steen-
grondt/somtijdts haddense oock wel 20 ende 30 vadem/ maer soo haest
als sy een Sloeps lengte ofte twee achter uyt waren / haddense weder
geen grondt. Ons quamen hier wel thien oft twaelf Canoes aen boort/
doch wy wildent volck int Schip niet hebben / maer bewesense alle
vrientschap/ ende ruylden vier vlieghende Visschen/voor ettelijcke bos-
kens

1616. Mayus. kens Kozalen/ die wy met een tou achter uyt vierden/ ende dan namen zyse ende bondender wat aen. Daerentusschen diepte onse Sloep af langhs de wal/t'welck die vande Canoes/siende/scheptender strack na toe/ende by haer komende/hieldender eerst so wat spraeck mede/ maer omsingeldense terstont met haer veerthien Canoes/ waer uyt ettelijcke overboort spronghen/meenende de Sloep te overvallen/ ofte om te halen/het welck de onse siende/schooten met musketten daer onder (want daer ses Musquettiers in de Sloep waren/ende d'ander waren wel versien van Sabels ende Pijcken) so dat zyer twee in haer Canos sittende doot schoten/welcker een datelijck van selfs buyten boort viel/ d'ander bleef noch sitten/ ende veeghde het bloedt met zijn hant van zijn borst/ doch zeegh oock buyten boort. Die van de Canoes waren hier door so seer bevreest/ dat zy haer hastelijck weder wech maeckten / wy saghen oock veel volcx aen de strandt/die dapper kreten en schreeuden. Nu also daer geen bequame anckergrondt was/setten wy onse Sloep weder in/ ende gingen onsen cours zuydwest aen / om te beter om de zuyd te gheraecken / want wy daer verhoopten vast landt te vinden. Oock barnden het soo seer by dit Eylandt / dat het daer niet bequaem was om te stranden / het was altemael swarte klip / boven groen / met swarte aerde/ staende vol Cocos boomen ende groente. Wy saghen oock veel huysen langhs de zeekant heenen / ende dicht by de selven zeekant was een groot Dorp/ 'tlandt was bergachtich/maer niet seer hooch.

Den 15 hadden wy 'smiddaeghs de hoochte van 86 graden 12 minuten/met moy weder/die windt zuydoost/ de cours west ende west ten zuyden.

Den 17 was de windt noordoost/ de cours west ten zuyden/ de twee leste quartieren setten wy onse cours west-noord-west aen / dien dagh wierdt by den Raet besloten/ also onse victualie kleyn werde/ datmen in placts van broekost het volck soude geven een half mutsgen Spaensche wijn.

Den 18 op de hooghde van 16 graden en vijf minuten / hadden wy variable westelijcke winden/ en hebben dien dagh onsen breeden Raedt vergadert/daer wierdt van de Schipper Willem Cornelisz Schouten voorghestelt/hoe dat wy nu west sesthien-hondert myien waren geseylt oostwaert van de Custen van Peru ende Chili / ende dat wy van Terra Australis niet ontdeckten noch en vonden/ gelijck wy hadden ghemeent/ datter gheen aparentie was yet profijtelijcks te ontdecken/dat wy oock veel veerder waren gheseylt om de west/ als ons voornemen was gheweest : oock dat wy soo voortseylende / sonder twijfel bezuyden Nova Guinea souden vervallen / en soomen dan daer bezuyden gheen passagie ofte deurganck en vonde ('twelck gantsch periculeus / onseecker / en buyten kennisse was) dat alsdan Schip en goedt verloren zoude zijn / en wy alle mosten vergaen/als onmogelijc van daer weder oostwaert te keeren/ door de ghestadighe ooste winden / die in die ghewesten sonder ophouden wayen:oock dat wy seer sober van victualie waren voorsien/

ien/ en gheen middel en ſaghen om ergens yet te becomen: of het daer- 1616.
om niet op 'thooghſte gheraden was ſonder vertrecken onſe cours te Mayus.
veranderen/ ende noordwaert te zeylen/ om benoorden Nova Guinea, en
alſo voort na de Moluckẽ te mogen geraken/ 'twelck by een yegelijck
gehoort ende rijpelijck overwogen zijnde/ bevonden 'tſelve gefondeert/
en dat ſulcks noodigh was te doen / hebben daer over met eendrachti-
ghe ſtemmen beſloten / noordwaerdt aen te zeylen / om niet beſuyden
Nova Guinea op't onſeecker/ maer daer benoorden op een ſeeckere wegh
te vervallen/ ende wiert terſtont int werck gheſtelt / ſetten onſe cours
noordnoordweſt aen.

Den 19 was de wint zuyden / de cours noorden/ des naemiddaeghs
ſaghen wy twee Eylanden noordooſt ten ooſten van ons/ ontrent acht
mylen / die ontrent een gotelinghs-ſchoot van malcanderen ſchenen te
leggen/ waer over wy doen noordooſt aenginghen/om boven het landt
te zeylen met moy weder/ maer ſlappe koelte.

Den 20 was de wint noordnoordooſt / deden ons beſt om nae 'tlandt
te laveren.

Den 21 was de wint ooſtelijck / ſomtijdts met een weynigh koelte /
ende doen wy noch ontrent een mijl van landt waren / quamender wel
20 Canoes by ons boort/ die wy wel alle teeckenen van vriendſchap be-
wesen / maer een van haer met een houten Aſſagy (voor ſcherp.) in de
handt / dreyghden een van onſe Maets te ſchieten / ende kreten oock
uyde als aen d'ander Eylanden/ het welcke wy achten een teken was
om ons aen te vallen/ waer over wy tweemael met een gotelingh ſcho-
ten/ ende ettelijcke reyſen met muſketten/ ſo datter twee gequetſt wer-
den/maer deur d'andere terſtont wegh ſcheyten/werpende int vluchten
uyten boort een hemdt dat ſy van de gaelderij geſtolen hadden. Daer
naer verſtouten haer wederom eenighe van de ſelve Canoes by ons
boort te komen/ ende wy wat dichter by landt komende/ deur dien wy
geen gront hadden / ſetten onſe Sloep uyt met acht Muſquettiers om
te diepen/ maer ſy vonden gheen gront/ ende doen ſy weder na 't Schip
wilden / quamen haer ſes of ſeven Canoes aen boort / die in de Sloep
wilden treden/ ende de Matroſen haer gheweer benemen / waer over
ſy ghenootſaeckt waren met muſquetten daer onder te ſchieten/ ſo dat-
ter ſes doodt bleven/ ende vele moeſten ghequetſt weſen/ want ſy roey-
den naer een Canoe toe/ daer al het volck uyt was/ behalven een doodt
man/ die met ſijn beenen daer noch in lach/ ende van haer buyten boort
wierdt gheſmeten / de Canoe brochten ons volck aen boort / daer een
knods in ghevonden wierdt / met een langhe ſtock / ghelijck een halve
pijck. Sy quamen inder nacht weder t'ſcheep/ en hadden gheen anc-
ker-grondt ghevonden/daer over hielden wy dien nacht of en aen dicht
by 'tlandt.

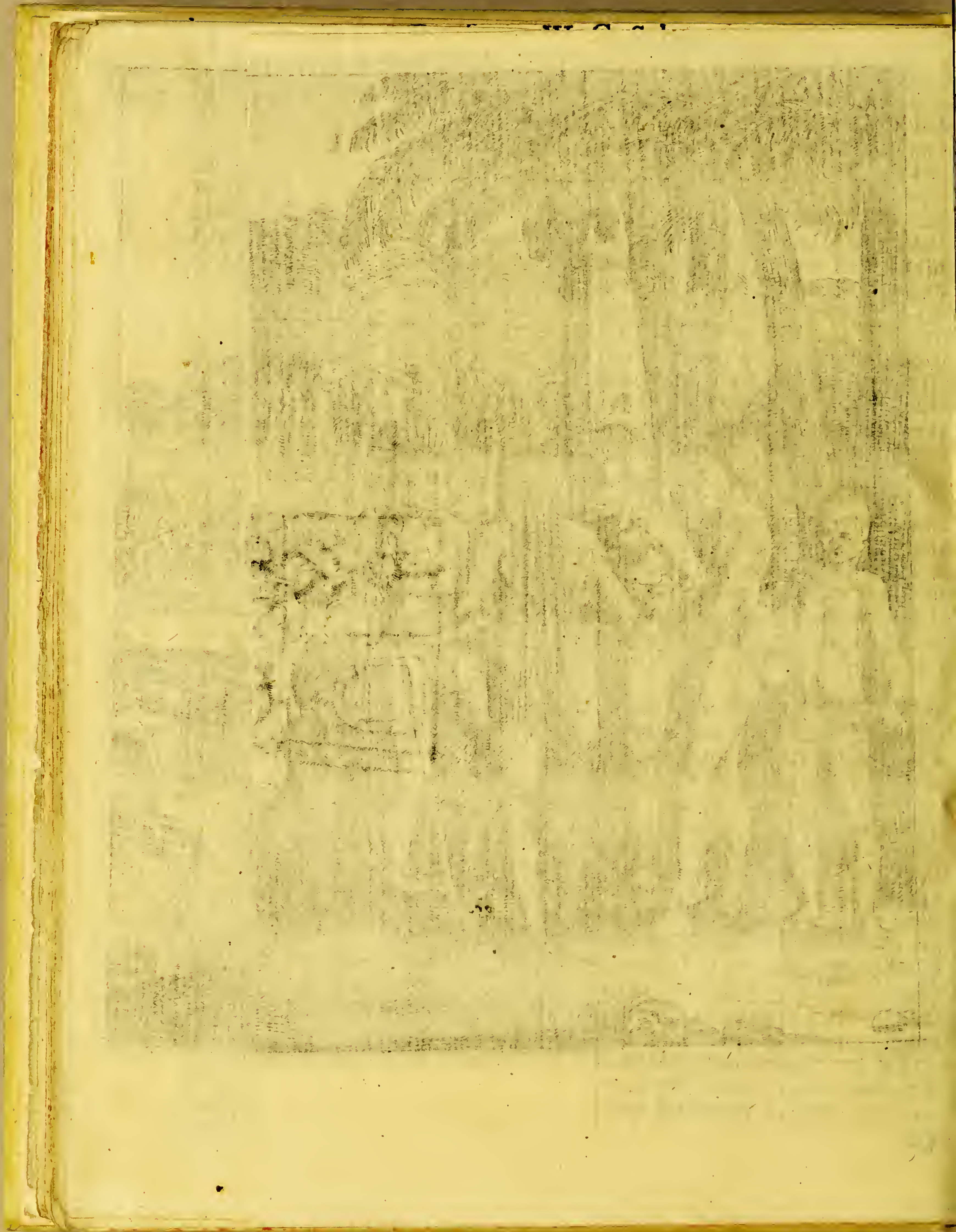
Den 22 deden wy ons beſte om het landt te beſeylen / ende daer by
komende/ ſonden onſe Sloep na de wal om te diepen/ de welcke grondt
vont op 50 vadem ſchelp-gront/ ontrent een gotelingh ſchoot van lant/

1616. Majus. het welcke so al lesschende op drooghde tot op 30 ende 35 vadem/ ende wy setten't op 35 vadem schulpgront / tot dat wy beter plaets souden vinden. Onse Schipper roepde met Sloep en boot heen/ om alles wel te ondersoecken / en vondt een bequame plaets om't schip te legghen/ welcke dicht by ons Schip was/ in een bocht/ neffens een varsch Rivierken / daer wy terstondt nae toe-zeylden / maer deur dien de windt contrari liep/ wierpen wy het voorts op/ so dat wy in de Bay zijnde een steenwerp van de wal lagen binnen het rif / op neghen vadem schulpgront/maeckten ons Schip daer aen vier touwen vast: daer was slecht water / ende daer quam dat voorsz waterken van't ghebercht loopen tot in Zee toe / daer wy met het Schip recht voor laghen / so dat als onse volck water haelden/ofte yets op de strandt deden/ende de Wilden hun moeyelijck souden willen vallen/ wy haer met ons geschut conden dwinghen. Den selven daghe quamender veel Canoes by ons boort/ welcker sommighe wat Cocos noten en Ubes wortelen brochten/andere een levendich ende twee gebraden Verckens/ die wy al ruylden voor slechte messen/ Coralen en spijckers. Dit volck is mede seer diefachtich / ende konnen oock wonder wel swemmen ende duycken/even als die van de andere Eylanden hier voren geroert. Haere huyskens stonden rondom lancx de strandt / die waren gemaeckt van bladen boomen in't ronde/ boven scharpachtich toegaende voor't afwateren / ontrent van 25 voeten omganghs / en thien oft twaelf voeten hoogh / met een gat daermen al buckende most in gaen / daer in en sachmen niet dan een weynigh verdrooght kruyt/ als hoy/om op te slapen/ met een Hengelroede ofte twee/ en in sommighe een houte Knodse/ dat was al den huysraedt/ so wel vande groote (jae vanden Overste ofte Coninck selve) als van de kleyne.

Den 23 ruylden wy wederom veel Cocos ende Ubas wortelen / die ons van de Canoes aen boort ghebracht wierden: daer vergaederde dien dach een seer groote menichte van menschen op de strant/die soo't scheen van verscheyden quartieren van't Eylandt waren gecomen seer verwondert zijnde van ons Schip te sien.

Den 24 ginghen Aris Claesz / ende Reynier Symonsz Snoeck Assistent/met onse Cajuyt-wachter Cornelis Schoutsz aen landt / als Ostagiers/ om met de Inwoonders vriendtschap te maecken / waer teghens wy weder ses van haer oversten int Schip hadden / de welcke wy alle vrientschap bewesen/ haer gevende eten/ drincken / ende oock eenighe vereeringhe/gelijck zy ons volck mede onthaelden/haer Cocos ende Ubas t'eten gevende/ende water te drincken. De Coning bewees den onsen groote reverentie / haer schenckende vier kleyne Verckens/ ende onse maets haelden dien dagh vijf booten waters al met vriendtschap / want alsser eenighe Wilden aen ons boort quamen / quam de Coningh terstondt selfs in persoon ende jaeghdese wegh / of bestelden't door eenige van zijn dienaers/ want hy seer goet commandement over zijn volck hadde. Want alsoo ons een Sabel was ontnomen / en

L
L
F
H
E
A
D
K
I
G

wy sulcx te kennen gaven aen een van des Coninckx Adel / gaf die aen 1616.
anderen last die Sabel weder ter handt te schicken: in seer korten tydt Majus.
wierdt die gene die de Sabel hadde genomen gesocht / en hoe wel hy al een goet stuck weeghs wech was / achterhaelt ende te voorschyn ghebracht. De Sabel werde voor ons voeten nedergeleydt / ende hy met stocken gheslaghen / en zy wesen ons met vingheren / strijckende op haer keel / soo't de Hereico (dat is de Coningh) wist 't hooft soude hem afghesneden worden / en nae die tijdt en vernamen wy oock niet dat ons yet ontstolen werde / noch aen landt / noch in 't schip / noch nerghens / ja dorsten niet een visch nemen die wy vingen. Dit volck was seer vervaert van tschieten / want als wy maer een musket los schoten / liepen zy al bevende ende trillende wegh / ende wy maecktense noch meer bevreest / als wy haer wesen / dat wy met die groote stucken oock schieten konden / 'twelcke de Coningh begheerde dat wy eens souden doen: maer doen 't geschiede / waren zy altemael so seer verwondert ende verbaest / dat zy allegader (oock beyde de Coningen / zittende onder de Belay, niet tegenstaende alle waerschouwinghen ende versekerheydt diemen haer bewees) van grooten schrik niet waren te houden / maer te bosschewaert in vloden / en lieten onse Commisen alleen sitten: Nae een wijle quamense weder ende kosten qualijck bedaren.

Den 25 ginghen Aris Claesz / Claes Jansz / en Daniel le Maire weder aen landt / om Verckens te ruylen / dan zy wildender geen verruylen. De Coningh / nae dat hy zijn ghebedt ghedaen hadde (twelck hy gewent was te doen t'elckens als wy aent landt quamen) bewees ons alle vrientschap / en wy hem mede.

Den 26 voeren de Cooplupden (Jacob le Maire ende Aris Claesz) aen lant / maer conden geen Verckens van d'Inwoonders bekomen / deur dien zy die selve te wel van doen hebben / als weynigh anders t'eten hebbende dan Ubas wortelen / Cocos noeten / weynigh Verckens / en so wat Bananas. Ons volc waren daer seer wellekom / ende hun wert groote reverentie bewesen / want zy al over matjens moesten gaen: De Coningh met den ouden Coningh schoncken hun beyde haer Croonen / die zy van haer hooft namen / ende settender Jacob le Maire ende Aris Claesz elcx een op 't hooft / waer teghens le Maire haer oock eenighe geschencken gaf van kleyne waerdye / daer zy seer mede verblijt waren. De voorschreven Croonen waren ghemaeckt van langhe smalle witte veren / die boven ende onder aent eynde verciert waren met kleyne roode ende groene veertjens / also zy daer veel Perrequitos hebben / als oock eenighe Duyven die zy in grooter weerden houden / want alle die van des Coninckx Raedt hadden een Duyf by haer / sittende op een stockxken Dese Duyven zijn wit tot de wiecken toe / ende dan voort swart / doch de buyck onder is van roodachtighe veeren. Wy hebben dien dagh al water gehaelt / en veel Cocos en Ubes wortelen geruylt.

Den 27 en 28 hadden wy ons leste water t'scheep gehaelt / de Schipper Willem Cornelisz Schouten selve / met Aris Claesz zijn met de

1616. Mayus. Trompetters aen landt ghevaren (also de Koninck die gheerne hoorde blasen) ende kregen met groote moeyte twee Verckens. De Coningh van't ander Eylandt quam ten selven daghe desen Coning besoecken/ ende zy beschoncken malkanderen/nae een groote reverentie / en wonderlijcke Ceremonien/ met worteljens ende andere dinghen/ maecken-de eyndelijck seer groot misbaer/uyt oorsaeck so ons dochte/dat de Coningh van t ander Eylandt ons Schip wilde sien te nemen / ende ons volck te houden/twelck dese Coningh niet en wilde consenteren / vreesende dat hem eenighe schade mochte geschieden.

Den Onder-Coningh ofte Coninckx soon quam ons eens aen boort / die wel getracteert wierdt/ende hem van alles seer verwonderde. Des avondts dansten ons volck met de Wilden / die daer seer in verblijde waren / haer verwonderende dat wy ons so gemeensaem ende goederhande teghen haer betoonden. Wy wierden daer so vry ende ghemeen als of wy t'huys hadden ghewe eſt.

Den 29 smorghens is onse Coopman Jacob le Maire / Aris Claesz Coopman ghe weest vant Jacht / met Claesz Jansz Ban Onder-coopman/ en een van onse Stuyrluyden aent landt ghevaren / ghinghen te Landewaert en clommen opt gheberchte / om te besien wat vruchten dat daer wossen / ende ghelegenthe ydt van't aertrijck / en soo zy in't opgaen van't geberghte waren/quam de Coninck met zijn broeder/om haer te vergeselschappen. Sy en saghen niet dan wildernissen/ sommige valeyen die door den grooten reghen heel kael waren/ zy vonden ooc eenighe roode verwe daer de vrouwen haer om't hooft ende wanghen mede bestrijcken. Doen zy merckten dat ons het moyelijck gaen vande wegh verdroot/ hebben zy bewijs ghedaen om weder nae't Schip te gaen/en brachten haer op een goede wegh/ by een deel Cocos boomen/ die vol noeten hinghen / daer deden zy ons volck neder sitten / en den onder Coning dede een bandeken aen zijn voeten ofte beenen / en klom met een groote behendicheyt ende rassicheyt by een hooghe steyle boom op/en haelde in een ooghenblick daer af thien Cocos noten/en heeft die met een besonder greep met een houtjen so lichtelijck geopent/ dat ons volc daer seer af verwondert waren. Zy deden ons bewys dat zy altemet oorlooghden teghen tvolck vant ander Eylandt / en toonden ons veel holen en spelonckèn int gheberchte/oock bosschen en ruyghten aende wegen/daer uyt zy malcanderen verrasten en overvielen/ en hadden seer geerne gesien dat wy met onse Schip zouden hebben willen loopen aent ander Eylandt / om dat volck aldaer met haer te bevechten met schieten/ maer also voor ons geen profijt daer mede te halen was/ hebben wy dat afgeslaghen. Teghen de middagh quamen ons volck weder tScheep/ met haer brenghende den jonghen Coninck met zijn broeder/ die doen met ons aten: Soo wy over tafel zaten/wesen wy haer dat wy over twee daghen wilden vertrecken/waer over de jonghe Koningh so verblijt was dat hy vande tafel datelijc opsprongh/ inde Galdery ging roepende van blijdtschap dat wy over twee dagen wilden vertrecken.

Sy

Sy warē seer voor ons bevreest (hoe wel wy haer niet anders en bewe- 1616.
sen als vriendtschap) en sorghden dat wy haer landt souden innemen. Mayus.
Hy beloofde ons so wy over twee daghen wilden tzeyl gaen / dat hy
ons soude geven thien Verckens/en groote menichte van Cocos/die zy
Ali noemde. Doen de maeltijdt ghedaen was/quam de opper Koningh
aen boort/was na haer wijse een statelijc aensienlijck persoon/een man
van ontrent festich jaren out / met hem brenghende sesthien persoonen
van zijn raedt ofte adel. Wy hebben hem wel ontfanghen nae behooren.
Als hy opt Schip quam viel hy neder op zijn aengheficht / doende zijn
ghebedt/ daer nae brachten wy hem beneden/ daer heeft hy andermael
zijn ghebedt gedaen als vooren / hy was upter maten seer verwondert
van tghene hy sagh / ghelijck wy oock waren van zijn manieren. Sijn
volck kusten onse voeten/ namen onse voeten met haer handen / en ley-
den die op haer hoofden ende halsen/ om te kennen te geven dat zy On-
derdanen waren. De Koning sagh voor het gheheele Schip boven en-
de beneden / achter ende voren / en sagh als oft hem een droom hadde
gheweest/aldermeest was hy verwondert van't groote geschut/want 2
daghen te voren hadde hy't hooren ghelupt geven tot zijner eere. Doen
nu de Coninck tschip nae zijn wensch ende begheeren had besien/ was
hy begeerich weder nae lant te varen/en schepde met groote eerbiedin-
ghe van boort. Onse Commisen ghelepden hem weder aen lant tot on-
der zijn Belay/daer hy ordinaerlijck sat/ ginghen voort wandelen met
den jonghen Coning/ en quamen teghen den avondt weder aen boort.
Inden avondt by de Maneschijn voer onse Commis Aris Claesz upt
visschen/ ende zoode ghevanghen hebbende ghinghen by den Koninck/
daer vonden zy een deel jonge dochters naeckt danssende voor den Ko-
ninck/ een speelden op een hol hout ghelijck een pomp/ dat eenigh ghe-
lupt gaf/daer op dese dochters seer aerdigh ende vermaeckelijc danstē/
met een goede gratie/op de maet van dat spelen/ so dat onse volck ver-
wondert waren van sulcx by dat Wilde volck te sien/een stuc inde nacht
quamen zy weder aen boort met de visch.

Den 30 smorgens sondt ons den Koninck tot een present twee kleyne
Verckens. Dien selven dagh quam de Koninck vant ander Eylant de-
n Koninc besoecken/bracht met hem 16 Verckens en wel 300 mannen/
die waren alle om haer middel behanghen met sekere groene kruyden
daer sy haer dranck af maken. Als die Koning by den andereu quam /
begost hy van ver met seltsame ceremonien en reverentien hem te buy-
ghen ende te neyghen/vallende met het aengheficht op de aerde/ al bid-
dende met veel gheroep ende ghetier / en met seer grooten yver zoo't
voor ons scheen. Den anderen Koninck ginck hem te gemoet/ende van
gelijcken met veel ghebaer en vreemde gesten bewees hy hem veel reve-
rentie ende eere/nae veel doens zijnse ten laetsten opgestaen / ende met
malcanderen gaen sitten onder des Koninck Belay/brochten menichte
van volck by een/wel ontrent 900 persoonen. Als sy waren gaen sitten/
hebben sy weder haer gebedt gedaen/nae haer gewoonte/ met de hoof-

1616. Mayus. den nederhangende ende buyghende totter aerden/ de handen in malcander slaende/'twelck alles voor ons een wonder om sien was. Na de middagh alsoo onse Commis Aris Claesz voormiddaeghs al aen Lant was ghevaren/ soo wierden Jacob le Maire ende Claes Jansz Van mede ontboden/ die trocken aen Landt/ namen met haer vier Trompetters met een Trommel-slagher/ en quamen by beyde de Coningen: Sy bliesen op de Trompetten te ghelijck/ ende trommelden voor beyde de Coninghen die by malcanderen saten/ daer sy een sonderlingh vermaeck in hadden. Daer nae quamender een deel Boeren vant kleynste Eylant by deConingen/en brachten met haer een deel groene kruyden/ die sy Kava noemden/ sulcke als die 300 mannen hier voren verhaelt om het lijf droeghen/ en begonnen alle ghelijckelijck die kruyden met haer monden te kauwen: als die wel kleyn ghekaut waren/ namen sy die uyt hare monden/ ende leyden dat alle te samen by een in een grooten houten back/ als sy nu een goede menichte t'samen hadden gekaut/ soo gotense daer water op/ roerdent en knedent door malcanderen/ en gavent de Coninghen om daer van te drincken/ die daer van dronckem met haren Adel. Sy presenteerden oock dien lieflijcken dranck als wat besonders ende een schoon present/aen onse volck/maer die hadden genoegh en wel haer bekomste aen het ghesichte. Sy brochten oock menichte van Obes wortelen die sy ghebraden hadden/ met sesthien Verckens/die waren slechts het Ingewant uytgehaelt/voort al bebloedt en onghewassen eenighe heete steenen daer in ghesteecken/ en van buyten het hayr aent vyer wat afghesenght/ die waren op haer wijse wel ghebraden/en soo aten sy die heel smaeckelijck/ jae soo begeerigh als wy souden moghen doen opt best ghesoden/ ofte op onse wijse ghebraden. Dit volck bewees haer Overheyden groote eere ende respect/ want alle spijse die sy voor den Coninck (die sy op haer tale Hereico noemden) brachten/leyden sy op haer hooft/ginghen dan soo op haer knien sitten/ en settent soo voor den Coninck neder. Van dese voorsz 16 Verckens kreghen wy van elcke Coninck een/ die ons daer mede vereerden. Sy leyden die selfs eerst op haer hooft/ knielende leyden sy die met groote eerbiedicheyt voor onse volck voeten/gaven ons noch daer by elf cleyne levendighe Verckens/en eenighe middelmatige. Wy beschoncken haer weder daer teghens met drie Copere Beckentgens/vier messen/twaelf oude Spijckers/ en eenighe Coralen/ daer mede sy wel versien waren. Dese Feeste ende byeenkomste hebben onse volck ghesien met groot vermaeck ende verwonderinghe/en quamen teghen den avondt allegader weder aen boort.

Den 31 des smorghens quamen beyde de Coninghen vande twee Eylanden aen ons boort/ met haer ghevolgh van Edeldom nae haer manier. De voornaemste ofte Oversten onder haer hadden allegader groene bladeren van Cocos Bomen om haer halsen/'twelck vrede teykens waren. Wy ontfinghen haer (ghelijck sy ons hadden gedaen) met groote reverentie/ en leyden haer in de Kajuyt/ en over al in en op

Schip

Schip/ als sy nu alles wel hadden doorsien/ hebben sy ons vereert met 1616.
ses Verckens. Beyde de Coningen selve leyden die eerst een voor een op Mayus.
haer hoofden/en dan voor onse voeten/ met groote eerbiedicheydt/ neyghende mette Hoofden totter Aerden/ terwijlen lieten wy die Verckens wegh brenghen/ en leyden haer weder inde Kajuyt/ daer wy haer weder vereerden met twee bondekens Coralen/ en elcke Coninck twee Messen en ses Spijckers/ daer mede namen sy vriendelijck van ons haer af-scheydt/ ende voeren nae Landt: Onse Coopman Jacob le Maire ghelepdese tot aen Lant toe/die schonckense noch drie Verckens/ dien hy t'scheep bracht/ en wy maeckten ghereetschap om t'zeyl te gaen/tot groot contentement van de Inwoonders van dat Eylandt/overmits sy soo langhe wy daer gheweest waren/altijt vreesden dat wy haer souden doot slaen/en haer Landt innemen. Het volck van dat Eylant was een kloeck volck/groot van statuere/ want de gemeene mannen onder haer waren niet kleynder als de grootste onder de onse/ maer de grootste onder haer staecken verre uyt boven de onse/ waren stercke mannen en seer wel ghemaeckt van lijf en leden: konden snel loopen/ meesterlijck zwemmen en duycken/ waren van coleur heel bruyn geel/ waren gheestich en seer verscheyden int vercieren van haer hayr/sommighe hadden ghekrolt/ andere schoon ghefriseert hayr/ sommighe anderen wast aen 4/5/ ofte 6 vlechten opghebonden/ en eenighe (dat een wonder om sien was) stondt het hayr recht overendt/meer als en vierendeel langh/ghelijck oft Verckens borstelen hadden gheweest. Den Coningh had een langhe vlecht aen de slincke zijde van syn hooft/ die hingh by syn zijde neder tot over syn heupen/ met een knoop ofte twee opghebonden. Syn Adel hadde twee sulcke vlechten/aen elcke zijde vant hooft een/ginghen alle ghelijck heel naeckt/mannen ende vrouwen/alleenlijck voor de schamelheydt een weynich soberlijck ghedeckt. De vrouwen waren seer ongesien so van aengesicht als lichaem/ kleyn van persoon/het hayr kort afgesneen/gelijck de mans in Hollandt/hadden langhe hanghende Borsten/ die de sommighe als leeren sacken tot op de buyck toe hinghen/waren seer onkuys/ lieten haer gebruycken in iemans teghenwoordicheydt/ self dicht by den Coninck/ alleen onder en matten. Wy en konden niet bemercken dat dit volck eenighe Godt ofte Goden eerden/oft eenighe Godsdienstichept pleechden/ noch kleyn noch groot/maer leefden sorgheloos/ghelijck de voghels int Wout. Sy wisten van koopen noch verkoopen/ dan by vlaghen schoncken sy ons wat/ en wy haer weder. Sy en zayen noch en mayen/noch doen geenerhande werck/de aerde gheeft daer van selfs al 't ghene sy tot onderhoudt haers levens van noode hebben/als Cocos/Ubes/Bananas ende diergelijcke vruchten. Alst water valt soecken de vrouwen in de bevallen plaetse aen de zeekant/somtijts vischkens/of alst haer lust/ vanghense met haer hangelkens/die sy al rauw op eten/ soo datmen daer by het 't leven siet/de gulden eeuwe daer de Poëten van hebben ghe schreven. Wy gaven int scheyden van daer dese Eylanden de name van de

Horen-

1616. Mayus. Hoorense Eylanden / nae onse vaderlijcke stadt Hoorn / ende Bay daer wy gheleghen hadden de Eendrachts-bay/nae onse Schip. Wy waren het meestendeel van den dach besich om uyt die Bay te comen / en onse anckers te lichten/onse een tou was door de scherpe grondt stucken gevijlt/so dat wy dat ancker quijt waren/ brochten een werp-ancker uyt dat kabeltou hechte om een klip/en brack int winden:daer over verlooren wy oock dat ancker.

Dese Bay leyt aende zuydzyde vant Eylant in een bocht/ aen d'eene zijde leydt een rif dat met laegh water droogh valt/ aen d'ander zijde 't vaste landt/maer oock aen de wal vuyl. Wy laghen hier aen vier touwen en vier anckers/op thien vadem sandtgrondt / ontrent een musket schoot van't Rivierken daer't versche water quam afloopen. Mochten wel met het Schip gheleghen hebben aen't Rivierken sonder perijckel. Daer wy laghen en mochten wy niet swayen door dient daer heel nau is. Wy gheraeckten nae middagh onder zeyl/ liepen eerst westzuydwest aen tot savonts toe/ om op de ruymte te komen / daer nae ginghen wy onse cours nemen west aen / met een oosten windt/ verblydt zijnde dat wy aen dat goede Eylandt ons so ghemackelijck ende wel ververscht hadden/ende nu so wel versien waren met goedt water/sommige Verckens/Ubes wortelen/ende groote menichte van Cocos noten en Bananas. De plaetse daer wy laghen leydt op de hooghte van 14 graden 56 minuten.

Iunius. Den 1 Junij hadden wy smiddaeghs de hooghte van 13 graden 15 minuten/de windt oost/ en gingen noorden aen.

De volghende daghen hadden wy noch al oostelijcke wint/ ghinghen onse cours noordnoordwest/ ooc westelijck en meest noordwest ten westen / meesten tijdt harde voortganck / hadden den 14 de hooghde van drie graden 45 minuten/en saghen dien dagh veel ghevoegelte/ginghen doen west ende west zuyd-west aen / hadden holle dyninghen uyt den zuydzuydoost.

Den 20 hadden wy de windt noordoost/ gingen west aen/ des avonts sagen wy landt/ lietent dien nacht drijven sonder zeyl / om dat wy niet op't landt souden zeylen / waren op de hooghde van 4 graden 50 minuten.

Den 21 was de windt oostelijck/wy zeylden nae't landt toe/ dat heel leegh was/ daer by komende vonden seer groote droogten/ die noordwest van de Eylanden af streckten/het waren drie ofte vier Eylanden/ altemael seer kleyn vol gheboomte. Ons quamen stracx twee Canoes aen boort van sulck fatson als de voorgaende/ doch een weynigh grooter/so datter vijf of ses man in sitten kost. Dit volck was al een volck met het voorgaende/ende hadden ooc eenderley spraec/dan waren wat swarter van verwe/bedecken mede haer schamelheyt/ en hadden Flitsboghen tot haer geweer/dat waren d'eerste boghen die wy inde Suydzee saghen. Wy gaven haer eenighe Coraelijens ende Spijckers/ maer zy wesen ons al om de west/ dat daer noch meer landt lagh/ daer haer

Coningh

Hoornse Eylandt
Isle de Hoorn
A
B
C

Coningh op woonde/ende van alles genoegh was te crijgen. Daerom wy onsen cours weder westwaert aen namen/siende datter gheen gheleghentheydt was om met het Schip te setten. Dit Eylandt lagh zuydzuydwest ende west ten zuyden van ons/ op de hooghde van 4 graden 47 minuten. 1616. Iunius.

Den 22 was de wint oostzuydoost/ de cours west ende west ten noorden/de hoochte vier graed 45 minuten/ wy hadden dit etmael een moye koelte met goedt weder / saghen oock ten selven daghe wel twaelf ofte derthien kleyne Eylandekens / ligghende dicht by malkanderen westzuydwest van ons/ streckende zuydoost ende noordwest ontrent anderhalf myl / doch wy zeyldense voorby/ ende lietense aen backboort legghen.

Den 24 was de windt zuydelijck / des smiddaeghs saghen wy landt aen bagboort/wesende drie leege Eylanden/ die zuydwest van ons lagen/ende stonden groen en vol geboomte/ de twee waren elcx wel twee mylen lang/maer het derde was kleyn/ hadden klippighe harde stranden/en konden daer oock gheen ancker-gront vinden/ noemende die de groene Eylanden.

Wy sagen oock een hoogh Eylant/ leggende met seven ofte acht heuvels voor uyt/ west ten noorden van ons. Wy hielden snachts af en aen om den dach te verwachten.

Den 26 des morghens/ alsoo wy doende waren om't voorsz Eylandt te bezeylen/ sagen wy voor uyt int zuydwesten/ weder ander landt uytghenomen hoogh / t'welck wy hielden te zijn den hoeck van Nova Guinea, wy liepen daer nae toe/ verlatende het ander hoogh Eylandt/ dat daer bewesten lagh / het welcke wy den naem gaven van S. Ioannes Eylandt,om dattet op S. Jans dagh was. Ontrent smiddaeghs quamen wy daer by / en zeylden al langhs de wal met een oostzuydooste windt/dan conden geen ancker grondt vinden / wy sonden onse Sloep uyt om te diepen/die voer langs de wal binnen 't Schip deur / maer alsoo die nae by't landt quam / quamender twee ofte drie Prauwen ofte Canoes met seer swart volck by haer/heel naect hadden niet voor haer schamelheydt/ die seer fel met slinghers nae ons volck wierpen/ maer soo haest de onse onder haer begosten te schieten / namense stracks de vlucht. De Sloep quam weder aen boort sonder grondt ghevonden te hebben / ende zeyde dat dit volck heel een ander spraeck hadden als de voorgaenden. Wy zeylden al by de kust langhs/ die was hoogh ende groen/ seer lustich om aensien/ sagen veel landt als oft gebout laut had geweest. Savonts quamen wy om den hoeck in een Bay/daer wy't setten op 45 vadem/ onbequaem ende oneffen grondt. Den selven avondt quamender twee Prauwen by 't Schip / en spraken ons aen / maer wy en konden haer niet verstaen. Den gantschen nacht hielden zy wacht tegen ons met vieren al de Cust langhs. Wy lagen ontrent een Gotelingschoot vande wal neffens een aflopende Rivier/ snachts was moy stil Maneschijn weder / het luchtghen uyt het landt/so quamen sommighe

1616. ghe Prauwen dicht onder de galery vant Schip/daer wy haer sommige
Iunius. Coraeltjens toewierpen/en bewesen haer alle vriendtschap/ wesen dat sy ons Cocos/Verckens/Ossen ofte Bocken souden brenghen/ so sy die hadden/dan sy hielen den meesten nacht om 't Schip met roepen ende tieren/op hare wijse/het waren wilde zwarte onbeschofte menschē. Dit Landt lagh na onse gissinghe / na dat wy ghezeylt hadden vande Custe van Peru ontrent 1840 mylen.

Den 26 quamen smorgens acht Prauwen om ons Schip/daer onder een was met elf Personen / de ander hadden 4/5/6/ oft 7 Man in. Sy voeren vast om ons schip/en waren op haer wijse wel voorsien van wapenen/ te weten met Assagayen/ steenen/ knodsen/ houten zwaerden en slinghers: wy bewesen haer alle vrientschap/gaven haer Coralen ende andere snuysteringhe/en wesen haer dat sy aen Landt souden varen/en halen ons Verckens / Hoenderen / Cocos en ander Fruyt / vant ghene dat sy hadden / maer sy hadden wat anders inde sin/ ende begonnen met alleman seer fel te worpen / soo met slinghers als Assagayen / en meenden ons te vermeesteren / maer wy op onse hoede zijnde / schoten met musquetten eñ grove stucken onder den hoop/datter wel thien ofte twaelf doodt bleven / ende verlieten de groote Prau met noch drie andere/ sprongen buyten boort ende zwommen nae Landt toe / wy setten onse roey Sloep uyt/ daer sommige van ons volck mede onder 't zwemmende volck voere/ ende sloegender noch eenighe doodt/ brochten oock drie gevangens aen boort/die seer gequetst waren/ met vier Prauwen/ die wierden aen stucken ghehouwen tot brandthout voor de Kock. De ghequetsten wierden verbonden/en een van die storf.

Des middaeghs roeyde onse Sloep met de twee ghevanghenen nae Landt/ al langhs de wal heenen/ende de ghevanghens riepen vast dat sy Verckens / Bananas ende Cocos Noten brenghen souden / waer over een Canoe aen boort quam/ die een kleyn Vercken brocht/ met een bosken Bananas. Wy setten den eenen man op 10 Verckens rantsoen/ den anderen die seer ghewondt was/ lieten wy aen Landt loopen/deur dien wy gheen moet hadden dat hy leven soude. Dit volck hadden hare Neusen aen beyde zijden met gaten deur boort / daer in droeghen sy twee Ringen/ aen elcke zijde een/ een dingh seer vreemt te sien. Wy saghen hier noch een Eylandt noordelijck van het groote Eylandt verscheyden.

Den 27 haelden wy onse ledighe vaten vol waters/ ende kregen dien dagh een Vercken/ende saghen hier seeckere roode Voghelen.

Den 28 quamen der wel eenighe Canoes aen boort / maer brochten niet mede/ wilden oock den voorsz man niet rantsoenen/ waer over wy hem aen Landt setten ende lieten loopen. Dit volck docht ons te wesen Papoos/want hadden altesamen kort hayr/ende aten Betele met Calc daer toe. Des nachts lichten wy ons Ancker / ende ginghen t'zeyl met weynigh koelte.

Den 29 was de windt variabel / de cours noordwest ende noordwest
ten

ten noorden met moy weder / dan het was des voor-middaeghs stil. 1616.
Wy konden s'avonts noch het eyndt van't Eylandt niet sien / hoe wel Iunius.
wy al langhs de wal zeylden/ die westnoordwest / ende noordwest ten westen streckte/ met vel bayen ende bochten. Des selven daeghs sagen wy noch wel drie hooghe Eylanden / die alle noordwaerdt vant groot Eylandt af laghen ontrent vyf of ses mijlen. Wy hadden de hooghde van 3 graden 20 minuten.

Den 30 smorghens/ also wy in stilte dreven/ quamender veel Canoes met Swarten by ons boort / die int aencomen haer Assagayen op haer hooft stucken braecken / tot een teecken van vreede / dan dese brachten ons niet met alle/maer wilden alle dingh hebben. Het scheen beter ende beleefder volck te wesen als de voorgaende: want sy deckten hare schamelheyt met wat blaetjens/ ende hadden een frayer slach van Canoes/ voor en achter met een weynigh beelde-werck. Sijn seer hovaerdig op haer baerden/ die sy met kalck bestrijcken/ gelijc mede haer hooft-hayr. Op de drie of vier Eylanden daer dese Canoes af quamen/ stonden veel Cocos-bomen. Sy en brachten ons niet met allen / hoe seer wy haer wesen dat wy eten van doen hadden / bleven tot savonts toe by ons / doen voerense weder nae landt toe.

Den eersten Julij smorghens / also wy snachts met stilte ende voor Iulius.
stroom ontrent twee mijlen hadden ghedreven / so laghen wy tusschen een Eylandt van twee mijlen lanck/ ende 'tvaste landt van Guinea in/ nae de vroe-kost quamen vant Eylant wel 25 Prauwen/ende veel volck wel gemonteert/was het selfde volck die daeghs te voren de Assagayen op 'thooft ghebroken/ en ons vriendschap ghetoont hadden/ maer was ghewеest om ons te abuseren alst doen bleeck/ en so wy in stilte dreven/ meenden sy ons het schip af-handigh te maken. Twee anckers hingen voor de boegh neer/ maer een weynigh op-gehaelt/ daer ginghen sy op sitten/ op elcke ancker een man / met een pingay ofte riem in de handt/ daer sy haer Canoes ofte Prauwen mede voort-schepten/ende meenden also 'tschip nae landt te scheppen/ d'andere henghelden vast om 'tschip/ en wy waren wel op onse hoede. Ten laetsten begonnen sy van by dapper met Assagayen ende slingers te werpen/ so dat sy een van onse volc quetsten/ dat d'eerste was van onse reyse: doen sy nu te deghen gaende waren/ende meenden dat sy 'tspel al gewonnen hadden/schoten wy met onse boven-schut ende met musketten daer onder/ datter wel twaelf of derthien doodē/ende veel gequetst wierden. Als sy int vluchten waren/ roeyden ons volck met de Sloep/die wel gemonteert was/ na haer toe/ ende kregen een Canoe daer drie mannen in waren/waer van sy den eenen die doot was/over boort smeten/d'ander twee namen de vlucht int water/maer als d'een van ons volc dootgeschoten was/gaf d'ander hē tracx gevangen/welcke was een jong man van 18 jaren/die wy Moyes noemden/na onse gequetste man. Dit volc at broot datse maecten vā wortelen van bomen. Wy zeylden des avonts met een moye koelte wes al lancx de wal westnoordwest eñ noordwest/ eñ noordwest westen aen.

1616. Julius. Den 2 hadden wy de hoochte van 3 graden 12 minuten / saghen den selven dagh aen baghboort uyt laegh landt: oock een groote bergh, en voor uyt een laegh Eylandt / ginghen al westnoordwest aen / soetjens voort met slecht water en oostnoordooste wint.

Den 3 saghen wy wederom hoogh landt / west van ons ontrent 14 mylen vant ander Eylandt verscheyden / op de hooghte van 2 graden 40 minuten.

Den 4 / alsoo wy doende waren om de voorsz vier Eylanden te passeren/ saghen wy wel 22 ofte 23 andere/ so groot als kleyne / hooghe als laeghe Eylanden/ die wy aen stuyr-boort lieten ligghen/ uytghenomen twee ofte drie aen bag-boort. Sy laegen al dicht by malcanderen/ sommige een myl ofte anderhalf/ sommige maer een gotelingh-schoot verscheyden/ op de hooghte van 2 graden 25 en 30 minuten / weynigh min ofte meer. Wy meenden savonts rede te vinden/ maer moesten snachts by houden/ om dat ons de nacht overviel. Des avonts saghen wy aen een van dese Eylanden een zeyl dat na ons toe quam/dan deur dien ons de nacht beliep/ quam het ons niet aen boort/ ende smorghens moesten wy het door contrarie wint verlaten / niet teghenstaende dat wyder al dicht by gheweest hadden.

Den 5 was de wint zuydoost ende oostzuydoost/ de cours zuyden ten westen/ ende zuydwest / hadden veel donder ende reghen / waren op de hooghte van 3 graden 56 minuten.

Den 6 hadden wy somtyds harde windt/ ende somtyds stilte met regen/ blixem en donder/ sagen des voormiddaeghs een seer hogen bergh zuydwest van ons ligghen/ daer wy nae toe liepen/ onse Schipper vermoede half of het Banda wel wesen mocht / om de groote ghelyckheyt die't hadde met dē bergh van Goemenapi in Banda/ en seer na de gelycke hoochte/maer wat naerder komende wierden noch wel drie ofte vier soodanighe berghen siende/ die aen de noordzyde van de eersten laghen/ ontrent ses ofte seven mylen verscheyden/ daer aen hy wel merckte dat het so niet en was. Achter den bergh saghen wy mede oost ende west seer veel landts/ dat so langh was datmen aen beyde zyden geen eyndt daer af konde sien/ ten deele hoogh/ ten deele wederom laegh/streckende oostzuydoost/ waer uyt wy vermoeden dattet Nova Guinea was/ende deur dien ons de nacht beliep hielden wy by.

Den 7 smorgens wenden wy't voor dagh weder na den hoogen berg toe/ ende was een brandend Eylandt/ gevende op 'thooghste vlammen ende roock van hem / daer over wy't den name gaven van Vulcanus: hadden de wind van den zuydoosten / met moy weder. Dit Eylandt was wel bewoont en vol Cocos bomen. De Inwoonders quamen met eenighe Prauwen by ons schip / maer waren seer bevreest / sy riepen ons vast toe/ maer wy en konden haer niet verstaen/ noch oock onse Swart Moyses. Sy waren oock gantsch naeckt/ alleen haer schamelheyt ghedeckt/ hadden sommige kort en sommighe lanck hayr. Wy konden hier gheen grondt werpen / soo dat wy niet ten ancker kosten komen/

komen / ſaghen ten noorden ende noordweſten noch meer Eylanden
van ons legghen / ende liepen noordweſt ten weſten nae den vlacken 1616.
hoeck die wy voor uyt ſagen / daer wy ſavonts by quamen / namen onſe Iulius.
zeylen in / en lieten ſnachts dryven. Wy hadden hier verſcheyden co-
leuren van water / als groen / wit en gheel / 'twelck wy vermoeden af
wateren uyt Rivieren te weſen / want het veel ſoeter was alſt zeewater.
Hier dreven oock veel bomen / bladeren ende tacken / daer ſomtijts vo-
gelen ende krabben op ſaten.

Den 8 was de windt variabel / ſetten onſen cours weſtzuydweſt / en
weſtnoordweſt / met goet weder en redelijcke koelte / hadden aen ſtuer-
boort een hoogh Eylant / en aen bagboort ſlecht lant redelijc hoogh / wy
liepen nae 'tlant toe / daer wy ſavonts by quamen en goede ſand-grond
vonden op 70 vadem / ontrent een gotelingh-ſchoot van landt. Daer
quamen ons eenighe Canoes aen boort / met een drollighe fatſoen van
volck / dat mede al Papoos waren / hebbende kort hayr / en dat gecrult /
ende droegen ringen door hare neuſen ende ooren / met ſekere peertjens
op 'thooft of op de armen / en verckens-tanden om haer halſen en op de
borſt / tot een cieraet. Sy aten oock Betele / eñ waren alle verſcheyden
gebreken onderhavigh / d'een was ſcheel / d'ander hadden dicke beenen /
de derde dicke armen / ende ſo voort / waer uyt wel te vermoeden ſtaet /
dat dit een ongeſont landt moeſt weſen / te meer / om dat haer huyſkens
op ſtaken ſtonden / ontrent acht oft neghen voet van der aerden. Wy
hadden hier de hooghde van 3 graden 43 minuten / ende vernamender
een kleyn monſterken van Gengber.

Den 9 ſmorgens ſo wy aen 't ancker laghen roeyde onſe Sloep om te
ſien nae een bequame plaets om het ſchip te leggen / ende weder-keren-
de ſeyde een bequame Bay gevonden te hebben / daer wy na toe liepen /
ende ſettent op 26 vadem goede zand-grondt / ghemenght met kley on-
der malckanderen. Hier ontrent ſtonden twee Dorpjens / daer ons
veel Canoes van aen boort quamen / die een weynigh Cocos noeten
brochten dan ſy warender ſeer koſtelijck mede / willende voor vier no-
ten een vaem lijwaet hebben / daer ſy ſeer begheerigh na waren. Had-
den oock eenighe Verckens / die ſy mede in groote weerde hielden / ende
hoe ſeer wy haer weſen dat ſy ons wat ſouden brengen / en dat wy 't van
noode hadden / ſy en wildent niet doen.

Dien dag is tot rantſoen voor het ſcheeps-volc uytgedeelt voor jeder
man vyf pont broot / en anderhalf mutſjens olye ter weeck / anderhalf
mutſjen Spaenſche wijn des daeghs / met een pimpelken Brandewijn.
Alle onſe Potagie / als erweten / bonen / gort / oock alle onſe vleeſch / ſpeck
ende viſch was altemael op / en wy wiſten niet waer wy waren / of wy
noch verre ofte na by de Indiſche Eylanden waren / was ons gantſch
onbekent / oock en hadden wy gantſch gheen ſekerheyt vant landt daer
wy daghelijcks by langhs ſeylden / oft Nova Guinea was oft niet / maer
alleen ons vermoeden / want al de Caerten die wy hadden en gheleken
niet met allen na de Landen die wy vonden. Des avonts kreghen wy

 grooten

1616. Iulius. grooten regen/met donder en blixem/ dat den gheheelen nacht duerde/ met seer doncker weder.

Den 10 quamender wederom wel 20 Canoes aen boort / met mannen/ vrouwen en kinderen/waren alle heel naeckt/alleen haer schamelheydt bedeckt/maer en brochten niet mede dat weerdigh was.

Den 11 smorgens ginghen wy weder onder zeyl/ ginghen noordwest ten westen/ende westnoordwest aen/al langs de kust/houdende het lant altijt in't gesicht/drie/t'wee jae oock anderhalf ofte een mijl alleen daer van blijvende/ende voeren smiddaeghs voorby een hooghe hoeck. Dit landt van Nova Guinea, streckt meest al noordwest ten westen somtijdts een weynich westelijcker somtijts weder wat meer noordelijcker.

Den 12 zeylden wy noch als voren westnoordwest / langhs de cust / met moy weder en heete sonneschijn / hadden smiddaeghs de hooghde van 2 graden 58 minuten / hadden oock baet vande stroom/ die ons om de west sette/ghelijck die dede de heele kust van Nova Guina langhs.

Den 13 ende 14 zeylden wy langhs de voorsz kust/ontmoetende somtijdts hoogh/somtijdts laegh lant.

Den 15 was de windt de cours langs het landt als voren/met goedt weder/nae de middagh quamen wy by twee lage bewoonde Eylanden/ die ontrent een half mijl van't landt aflaghen ende vol Cocos boomen stonden. Wy liepen daer na toe/ende vonden daer goede ancker-gront/ op 40/30/25/20/ tot ses ende vijf vadem toe/ ende setten't op 13 vadem steeckgront. De Schipper reeyde met de schuyt ende sloep/wesende wel gemonteert/nae landt toe/meenende een deel Cocos noeten te halen/die met groote meenichte op die Eylanden stonden: Maer doen zy aen't landt quamen/laghen de Swarte op haer hoede/ en schoten seer fel met flitsen/datter van onse wel sesthien swaerlijck ghequetst wierden/ zijnde d'een dwars deur den arm / d'ander deur't been / de derde deur de neck ofte handen ende anders gheschoten. Waer teghen de onse weder onder den hoop schoten met Musketten ende steenstucken/ dan moesten deur het ghewcldigh schieten der Indianen / int eyndt noch de wijck nemen. Wy hadden hier de hooghde van 1 graed 56 minuten.

Den 16 smorghens zeylden wy met ons schip tusschen die twee Eylanden in/en setten't op neghen vadem / daer't seer goedt legghen was: nae de middagh voeren onse Sloep ende Boot nae't kleynste Eylandt / om Cocos te halen/ staken twee ofte drie hutjens van de Swarten aen brandt / daer over de Swarten die op't ander Eylandt waren gheweldigh tierden ende riepen / maer zy en dorsten ons niet by komen / want wy schoten met sommighe grove stucken langhs de strandt ende Bosswaert in/dat de Kogels met groot gheraes door het bosch vlogen/ daer door de Swarten vloden / ende niet eens meer dosten uytkijcken. Teghen den avondt quam ons volck weder aent boort / en brochten so veel Cocos noeten dat yder man op't Schip drie Cocos tot zijn deel kreegh. Savonts quam een man aen boort die versocht vrede met ons/ met hem brengende een hoet / die een van onse Maetroosen in de voorgaende

gaende schermutsinghe buyten boort hadde laten vallen. Dit volck 1616.
gaet heel naeckt/ oock met haer schamelheyt bloot. Iulius.

Den 17 quamender smorghens twee ofte drie Canoes met Swarten by ons boort/ smeten de Cocos noten boven stroom in't water/ en wesē dat wy die zoudē halen waer mede zy onse vrientschap sochten. Wy wesen haer dat zy aen boort zouden komen. In't leste wierden zy wat stouter/ quamen by't Schip/ ende brochten ons soo veel Noten ende Bananas als wy begheerden/ die wy al in de galdery met toutjens uyt hare Canos losten/ ghevende daer voor oude Spijckers/ verroeste Messen ende Coralen. Sy brochten ons oock een weynich groene Gember/ ende geele worteltjens/ diemen gebruyckt in plaets van Saffraen. Verruylden oock aen ons van haer pylen ende boogen/ so dat wy van haer ten laetsten groote vrientschap genoten.

Den 18 ruylden wy noch al Bananas en Cocos noten/ met wat Cassavy ende Papede, diemen in Oost-Indien oock wel vindt. Wy saghen hier eenighe Porteysen/ die so ons docht/ van de Spanjaerden ghekomen moesten wesen. Ooc en was dit volck niet seer nieusgierigh na de schepen/ ghelijck de voorgaende wel gheweest hadden/ want zy wisten te seggen van schieten met grove stucken/ ende gaven het Eylant daer zy op woonden den naem van Moa, 't welck was het oostelijckste/ 't ander daer teghen over gheleghen/ noemden zy Insou, ende het uyterste dat een hooghachtich Eylandt was/ ligghende wel vijf ofte ses mylen van Nova Guina, dat noemden zy Arimoa.

Den 19 voeren ons volck aen't grootste Eylandt om te visschen. De Swarten bewesen haer groote vrientschap/ holpen haer de Zeghen op trecken/ en gaven haer so veel Cocos noten als zy begeerden. Wy sagen veel Prauwen nae ons toe komen uyten oosten/ van andere Eylanden oostelijcker gheleghen (daer onder eenige waren vry groot) daeromme wy onse Visschers aen boort riepen. Dese Swarten wesen ons dat wy die vreemden Prauwen zouden schieten/ maer ons volck beduyden haer/ dat wy dat zouden doen/ so zy ons eerst aen sochten. Sy quamen vredelijck aen ons boort/ en brochten ons so veel Cocos noten ende Bananas als wy begeerden/ so dat yder man 50 noten kreegh/ ende twee bos Bananas. Dit volck ghebruycken Cassaby voor haer broot/ maer't en is by dat van West-Indien niet te gelijcken/ zy backen't oock in roode koecken.

Den 20 ginghen wy des morghens t'zeyl/ nae dat wy al vroech eetwaer ware hadden gheruylt. Sy wesen ons wy zouden noch legghen blyven/ zy wilden ons noch meer halen.

Den 21 zeylden wy noch al langhs het landt west noordwest heen/ hadden smiddaeghs de hooghde van een graed en derthien minuten. Wy saghen een party Eylanden/ daer de stroom ons nae toe voerde/ daer wy ontrent smiddaeghs by quamen ende setten't daer op derthien vadem/ hadden savondts ghehadt veel reghen/ donder ende blixem.

Den

1616. Iulius. Den 23 ghinghen wy des smorghens t'zeyl / met goedt weder ende moye koelte / ende een weynigh van landt wesende / volghden ons wel ses groote Canoes (hoe wel wy gheen volck aen landt en hadden vernomen) brengheende ghedrooghde visch / die wy voor Steenbraessem aensaghen / met Cocos noten / Bananas / Toback / ende seeckere kleyne fruytjens als Pruymen. Oock quamender eenighe Swarten van een ander Eylandt / die ons eenighe lijftocht brochten / die hadden oock een monster van Chineesche Porceleyn / want wyer twee schotelkens af ruylden / soo dat wy vermoede dat hier wel Christen schepen gheweest hadden / want sy oock niet soo nieusgierigh waren nae 't Schip. T was een ander slagh van volck als de voorgaende / geelder van verwe / ende grooter van posture / hadden sommighe lang hayr / sommighe kort / ende ghebruyckten oock flitsen en boghen / daer zy ons een party van verruylden. Waren seer begeerigh nae Coraeltjens ende Yserwerck / ende hadden groene blauwe ende witte glasen ringhen door haer ooren stekende / die wy vermoeden datse vande Spaensaers gekreghen hadden.

Den 24 hadden wy de hooghde van een halve graed / met weynigh koelte / gingen noordwest / oock west en zuydwest aen / by een groot schoon Eylant langhs / dat seer groen en playsant was om aen te sien / dat gaven wy de naem van Willem Schouten Eylandt nae onse Schipper / ende westhoeck de C. van goede Hoop.

Den 25 saghen wy aen bagh boort uyt veel landt zuydzuydwest van ons / 'tsommige heel hoogh / ende 'tsommige heel laegh.

Den 26 saghen wy weder wel drie Eylanden / de Cust streckte noch al noordwest / ende noordwest ten westen.

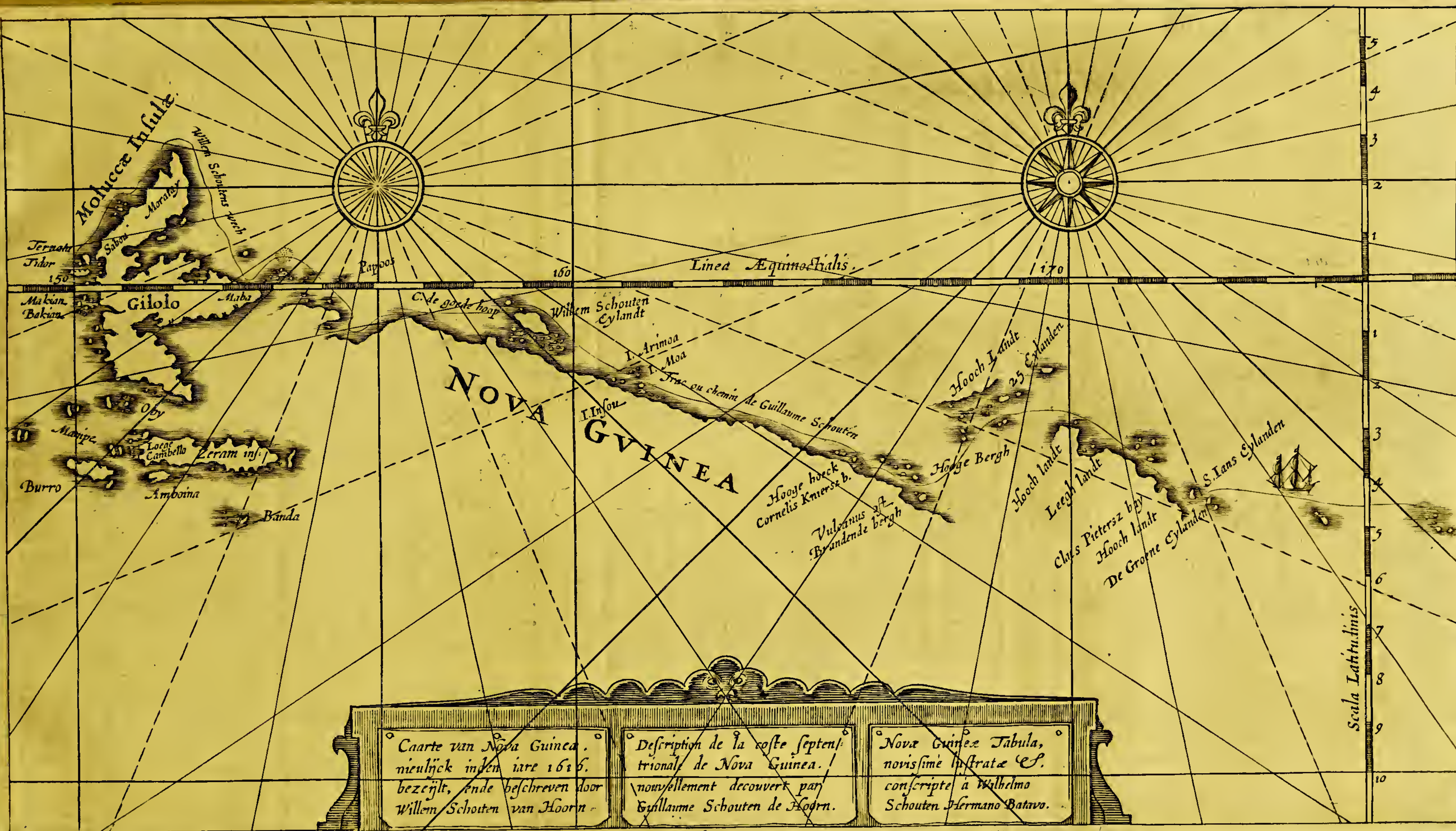
Den seven-en-twintichsten hadden wy de hooghde van 29 minuten / bezuyden de Linie / saghen noch veel landt zuydwaert van ons / sommighe heel hoogh / en sommighe heel laegh / seylden daer by langhs westnoordwest heen.

Den 28 en 29 hadden wy variabel weder / 's nachts tusschen beyden een aertbevinghe / soo dat ons volck allegader van verbaestheydt uyt de kooyen quamen / t scheen somtijts of onse schip stiet / wierpen dickwils cloot / maer vonden gheen grondt.

Den 30 zeylden wy in een groote bocht / so dat wy rondom int landt beset schenen / deden ons best om ergens openinghe te vinden / maer vonden niet / gingen daerom weder noordwaert aen. Wy hadden dien dagh soo schrickelijcken grooten donder, ende blixem / dat ons schip schudde ende beefde / en scheen somtijts geheel in lichten brant te staen / daer af wy alle niet weynich verschrickten verbaest en waren / daer na quam soo grooten reghen / dat wy noyt dierghelijck ons leven hadden ghesien.

Den 31 bevonden wy dat wy in een sack ghezeylt waren / saghen het lant al aen malkanderen vast / gingen daerom noorden aen / en passeerden dien avondt de Linie Equinoctiael voor de tweede reyse / ende des avondts / alsoo wy dicht by landt waren / setten wy het op 12 vadem

steeck

Moluccæ Insulæ
Willem Schoutens weech
Moratay
Sabou
Ternate
Tidor
150
Makian
Bakian
Gilolo
Maba
Papoos
160
Linea Æquinoctialis
170
C. de goede hoop
Willem Schouten Eylandt
I. Arimoa
I. Moa
Trac ou chemin de Guillaume Schouten
NOVA GVINEA
I. Insou
Oby
Manipe
Loega Cambello
Zeram insu.
Burro
Amboina
Banda
Hooch Landt
25 Eylanden
Hooge hoeck
Cornelis Kniersz b.
Hooge Bergh
Vulcanus
Brandende bergh
Hooch landt
Leegh landt
Claes Pietersz bay
Hooch landt
De Groene Eylanden
S. Ians Eylanden
Scala Latitudinis
Caarte van Nova Guinea.
nieulijck inden iare 1616.
bezeijlt, ende beschreven door
Willem Schoiten van Hoorn.
Description de la coste septen-
trionale de Nova Guinea.
nouvellement decouvert par
Guillaume Schouten de Hoorn.
Novæ Guineæ Tabula,
novissime lustratæ &
conscripte à Wilhelmo
Schouten Hermano Batavo.

steeckgront/ ontrent een gotelinghs-schoot van een Eylandt/dat dicht by de vaste kust lagh/ dan wy vernamen hier gheen volck/ noch eenigh gewagh. 1616.

Den 1 Augusti lichten wy ons ancker met seer groote moeyte/ want het onder een klip stont/ ende wy wonden het de halve handt af. Onse hooghde was 15 minuten benoorden de linie. Savonts quamen wy door de harde stroom dicht by 'tlant/settent door de stilte/de gront was oneffen en niet diep. Augustus.

Den 2 wast heel stil / ende wy dreven deur de stroom west ende west ten noorden aen/ met regenachtigh weder.

Den 3 was de cours als voren/ met stilte / ende naemiddaeghs vonden wy een banck/ so verre in zee/ dat wy't landt pas sien konden/ wesende op ettelijcke plaetsen 40 / op andere 20 / 15 ende 12 vadem zandtgrondt diep. Wy settent op 12 vadem/ overmits dattet tegen de nacht gingh / ende de Schipper begheerde te sien / hoe of de stroom gingh/de welcke westzuydwest heen liep. Ten selven dage namen wy de hooghde van 45 minuten benoorden de linie/ oock saghen wy eenighe Walvisschen ende Schiltpadden. Ende wy gisten door de hooghde dat wy hier 'tlandt van Nova Guinea ten eynde waren/ hebbende 280 mijlen langhs de kuste van dien geseylt. Wy sagen ten selven dage noch twee Eylanden westelijck van ons.

Den 4 was de windt variabel / de cours zuydzuydwest / wy hadden veel regens met doncker weder/de stroom ginck daer hard om de west/ saghen dien dagh wel seven oft acht Eylanden so ons docht/waer over wy des nachts by hielden/ om niet op 'tlandt te vervallen.

Den 5 smorgens dreven wy in stilte/ hadden voort de wint variabel/ de cours zuyden ende zuydoost met regenigh weder/ ende weynig koelte/ ende alsoo ons de wint teghen was / liepen wy naer 'tlandt dat wy daeghs te voren voor Eylanden aenghesien hadden / maer daer by komende vonden gheen gront / waer over wy onse Sloep uytsetten om te diepen/ ende vonden anckergrond op 45 vadem/ dicht by 'tlandt. Soo onse Sloep naer landt voer / saghen wy eerst twee / daer na noch dry Prauwen van landt af-komen/ ende voeren na onse Sloep toe/daer by komende stakense een vreede-vaentjen op / ende de onse weder daer teghen/ en quamen aen boort. De Prauwen volghden haer / en quamen oock aen boort. Sy brachten ons niet anders dan een monster van Indische boontjens ende ertjens/ mitsgaders wat rijs/ toback/ ende twee Paradijs-voghelen/ daer wyer een van ruylden / wesende wit en geel. Dit volck konden wy redelijck wel verstaen/ want sy spraken sommige woorden Ternataens/ ende een wasser die goed Maleys sprack/ welcke tael onse Coopman Aris Claesz seer wel konde. Daer warender die oock eenighe woorden Spaensch spraken / ende onder anderen hadden sy oock een Spaensche vilt. Haer dracht waren sekere fraye kleetjens om haer middelen / ende eenighe hadden zyde broecken aen van verscheyden coleur/ eenige oock Tulbanden op 'thooft/ die sy seyden Turcx

G ofte

1616. ofte Moors waren. Aen de vingeren droegense som zilveren ende gou-
Augustus. den ringhen/ ende hadden altemael peck-swart hayr. Sy ruylden haer waren met ons voor Coraeltjens / maer hadden liever linnen gehadt/ en waren voor ons seer schuw ende bevreest. Wy vraeghden haer hoe haer landt hiete/maer sy en wildent ons niet seggen/waer uyt ten deel/ ende oock uyt ander omstandigheden/ wy vast oordeelden en geloofden dat wy waren op't oost eynde van Gilolo, aen de middelste tack van't landt (want Gilolo hem met dry tacken oostwaert uytstreckt) ende dat sy waren lieden van Tidor / vrienden van de Spaenjaerden / ghelijck wy't oock bevonden also te zijn/daer over wy alle niet weynigh en waren verblijt/ als nae so veel omswermens en gheleden armoede) ghecomen te zijn ter plaetse daer wy bekent waren/ ende haest by onse landslupden hoopten te komen/ een sake daer wy so lange ende so verre naer gewenscht ende gehoopt hadden. Wy kregen een kleyn koeltjen/ ende geraeckten onder 'tlandt ten ancker/ een gotelingh-schoot van de wal/ op 40 vadem/ doen brochten sy ons Cocos ende andere fruyten te koop. Sy seyden ons dat wy daer niet wel en laghen/ ghelijck het oock waer was/ want savondts kreghen wy een dichte koelte/ ende dreven deur. Des avonts voeren de Prauwen weder van boort/ belovende ons sanderdaeghs hoenderen te brengen. Wy waren desen dagh de derdemael recht onder de Linie Equinoctiael.

Den 6 smorghens quamen die vant landt weder aen boort/ brachten oock een deel Toback met wat Porcelepn/ en eenighe andere dinghen/ maer alſo wy een moeye koelte hadden uyten zuydzuydoosten/en aldaer quaet ligghen was / lichten wy ons ancker om onse reyse te voorderen na de Moluckenן en ginghen noorden aen met goede voort-ganck/ om benoorden de noord-hoeck van Gilolo om te loopen.

Den 7 hadden wy harde reghen / saghen naer de middagh de noordoost-hoeck van Gilolo, geheeten Morataу, de welcke lagh zuydwest van ons.

Den 8 hadden wy smiddaeghs de hooghde van vier graden drie minuten benoorden de linie/ hadden snachts geweldige regen met donder en blixem/wy lieten ons voorstaen dat de stroom hier om de noord liep.

Den 9 ende 10 was de wint variabel/ met regenachtigh weder. Wy hadden den 10 de hooghde van 3 graden 50 minuten.

Den 11 des morgens sagen wy weder het landt van Gililo, geheeten Morataу, aen de noordoost-hoeck van Gilolo. Wy deden ons best om dat te krygen/ maer de stroom sette ons vant lant af om de noordt/ dat wy het dien dagh niet en konden beseylen.

Den 12 ende 13 hadden wy de hooghde van twee graden 58 minuten / met variabele winden ende veel reghens/ ghelijck oock den 14/ 15 ende 16.

Den 17 gheraeckte wy met groote moeyten onder 'tlandt / daer wy des avonts laet by quamen/ en dreven de kust langhs met moy weder/ wy saghen des nachts veel veertjens op de strant.

Den

Den 18 wast meest stil/ en dreven langhs het landt/ ontrent de mid- 1616.
dagh quamen ons twee Prauwen met een vreede-vaentjen aen boort/ Augustus.
van een Dorp ghenaemt Soppy, dat waren Ternatanen/ so dat wy met haer wel konden spreecken/ eenighe waren oock van Gammacanor, en vertelden ons datter een Jacht van Amsterdam/ ghenaemt de Pauw/ wel dry maenden gheleghen hadde/ ladende zijn Schip vol Rijs/ ende datter ontrent een maent of twee te voren oock een Engelsch schip hadde gheweest. Hoe wy ons verheuchden en verblijden doen wy aldus versekert waren/ dat wy tot so goeden ende gewenschten plaetse/ so na by onse Lants-luyden ghekomen waren/ nae soo veel gheleden moeyte ende arbeyt/ met vyf en tachtentigh ghesonde mannen/ ende geheel ten eynde van onse victuali/ konnen sulcke bedencken die gelijcke avontueren hebben beproeft. Wy hadden hier de hooghde van 4 graden 47 minuten/ en settent savonts op 28 vadem. Eenighe van dat volck bleven snachts by ons/ om ons sanderen daeghs te brenghen op de rede voor Soppy.

Den 19 seylden wy in de Bay/ ende settent daer op 10 vadem zantgront/ ontrent een gotelingh-schoot van landt. Ten selven dage ruylden wy een deel Sagou, eenighe hoenderen/ twee of drie Schiltpadden/ ende een weynigh Rijs.

Den 20 ruylden wy veel Sagou ende wat Rijs/ al voor Linnen/ Coralen/ Messen/ Spiegels en Kammen. Daer quam een Correcor om Rijs ende Sagou voor den Koningh van Ternaten/ die ons seyde datter wel twintigh schepen/ soo Hollanders als Engelschen rontom het Eylant Ternate laghen en kruysten/ ende datter acht schepen naer de Manillas waren/ vier Enghelschen ende vier Duytschen. Wy vinghen hier veel visch.

Den 21/ 22/ 23 ende 24 waren wy noch al doende met Sagou ende Rijs by de kleyne mate te ruylen.

Den 23 droncken onse volck de laetste wijn.

Den 25 savonts ginghen wy t'seyl/ hebbende hier vier tonnen Rijs ende veel Sagou ghekregen.

De naevolghende dagen al tot den 5 September toe/ hadden wy alle Septemb.
daghen veel contrarie ende variable winden/ oock veel stilte/ ende somtijts harde buyen/ en dickwils gheweldige reghen/ soo dat wy met seer veel moeyte ende groote armoede dese kust langhs swerven/ menigmael over en weder wenden/ verscheydemael op een dagh anckerden/ ende weder te zeyl ginghen/ dan de groote hoop die wy hadden om haest in Ternate te wesen by onse Lants-lieden/ maeckte alle den arbeyt licht ende onverdrietigh.

Den 5 soo wy aen de kuste van Gilolo ten ancker laghen/ voeren onse volck uyt visschen/ ende soo sy aen de zeghen stonden en trocken/ quamender vier Ternatanen uyt het bosch springhen/ elck met een sweert ende schilt inde vuyst/ om onse volck doot te slaen/ maer de Barbier riep by groot gheluck Oran Hollanda, waer over sy terstont op-hielden/

1616. Septemb. sprenghende water op het hooft/ ende seyden / dat sy meynden dat onse volck Castilianen waren. Ons volck brochten haer aen boort/ en wy gavense wat Coraeltjens/ waer voor sy ons beloofden te brenghen het gheen dat wy begheerden. Sy seyden datse waren ghecomen van Gammacanor, daer wy naer haer segghen noch ontrent vyf oft ses mijlen af waren.

Den 6 ende 7 hadden wy noch al veel stilte ende contrarie winden/ lichten dickwils onse ancker/ ende gingen onder zeyl/ wendent menighmael over ende weder om onse reyse te voorderen/ maer 'ten wilde niet zijn/ so dat wy seer weynigh uyt-rechten.

Den 8 bleven wy door contrarie wint noch al liggen / ende onse Opper-koopman met de Koopman van't Jacht / voeren met een wel-ghemonteerde Sloep naer Gammacanor, meenende daer wat ververschinge te bekomen. De kust streckt hem van Soppy af tot aen Gammacanor zuydwest ende noordoost/ met veel bochten ende bayen/ en de stroom gingh hier om de noordt.

Den 9 ende 10 bleven wy door contrarie wint noch al leggen/ gelijck mede den 11/ doen quam onse Sloep weder/ sonder in Gammacanor gheweest te hebben/ also 'tselve te verre was/ ende syder niet op versien en waren/ dan hadden in een dorp gheweest dat Loloda hiet/gheleghen ontrent 10 mijlen van ons Schip / daer sy alleen wat Bananas bekomen hadden / die aldaer abondant waren. De Inwoonders hadden haer ghesept dat de Duytschen met de Carnatanen een Eylandt ingenomen hadden/ ghenaemt Siauw, legghende op de passagie na de Manillas, ende datter derthien Schepen in Cernate laghen.

Den 12 zijn onse Schipper ende Aris Claesz met haer 18 wel gemonteerde mannen na Cernate ghereyst/ daer wy nae gissinge noch wel 25 mijlen af waren/ ende wy zijn met het Schip door stilte blijven leggen.

Den 13 wast noch al stil / ende alsoo onse volck uyt visschen waren / quamender drie Boeren uyt het landt by haer/met drie wilde Verckens/ wesende tamelijck groot/ die sy seyden met honden ghevanghen te hebben/ ende werden haer t'haren contentement betaelt.

Den 14 gingen wy smiddaeghs met een tamelijcke koelte t'zeyl/doch 'twiert weder stil / soo dat wy dit etmael maer ontrent derdehalf mijl wonnen met seer groote moeyte.

Den 15 waeydent somtijts wat / soo dat wy dit etmael ontrent vier mijlen vertierden/ met goet weder.

Den 16 quamen wy by Gammacanor, en saghen Cernate ende Cidor dicht by malcanderen ligghen / aen twee hooge bergen/ zuydelijck van ons ontrent twee mijlen verscheyden.

Den 17 wast een moeye koelte/ so dat wy ons best deden om Cernate te beseylen/ ende des morghens in den dagheraet saghen wy een zeyl te loefwaert van ons/ dat oock nae Cernate wilde/ dat was de Morgensterre van Rotterdam/ hondert vijftigh lasten groot/ende ghemonteert met 26 Lepel-stucken. Des middaegs quam onse Sloep van dit Schip/

daer

daer sy dry nachten in gheweest hadden/ 't selve ghevonden hebbende in 1616.
de bocht van Sabouw. Den Admirael Verhagen wasser op/ ende 't was Septemb.
een van de Schepen van de Admirael Spilbergen/ uyt wiens volck wy verstonden/ dat den selven Spilberghen wesende in de Straet Magellanes (daer sy in twee maenden deur quamen) zijn kleynste Jacht ontzeylt was/ als oock dat hy aen de kust van Brasilien / in de revier van Spirito Santo, dry boots met volck verloren hadde / dat hy de stadt Payta verdestrueert/ ende teghens acht Spaensche Schepen slaeghs geweest hadde / waer van hyder dry in de gront had gheschoten / te weten den Admirael ende Vice-Admirael/ met noch een ander/ sonder merckelijcke schade/ dan dat hy een deel volcks verloos/ en geen buyt en kreegh: dat hy te Lima had ghewreest / ende veel Bayen besocht daer Spaensche Schepen waren/ altemael opgeleyt wesende/ onder anderen in een met veertigh Schepen / doch en hadde niet uytghericht/ ende was langhs de kust van Nova Hispania deur de Manillas nae Oost-Indien ghecomen / October.
zijnde van daer met Schipper Jan Cornelisz Mensch-eter naer huys ghesonden met vier Schepen/ te weten / Amsterdam / het Wapen van Amsterdam/ Zeelandt ende Middelborgh. Oock seyden sy ons datter thien wel ghemonteerde Schepen naer Manilla toe waren / daer Commandeur over was Jan Dircksz Lam van Hoorn / om de Spaensche Vloot/ die naer Ternate wilde/ te verslaen. Wy verstonden mede dat Pieter Bot met vier Schepen nae huys zeylende / aen Mauritius met drie Schepen ghebleven was / deur een harde wint/ die hem teghen de klippen aen wierp/ so datter veel volcks verdronck/ ende hy selver mede/ maer 'teen Schip ontquam het. Des selven avonts setten wy het voor Maleye in Ternate/ op elf vadem zandt-gront / seer verblijt wesende dat wy onder ons eyghen Natie ghekomen waren. Onse Schipper ende Koopman voeren terstont naer landt/ om den Generael Laurens Reael/ die in des overleden Generaels Gerardts Reynsts plaetse ghekomen was/ te spreecken / daer sy wel onthaelt wierden van den selven Generael/ als oock van den Admirael Steven Verhaghen/ende den Gouverneur van Ambon Jasper Jansz/ mitsgaders den gantschen Raed van Indien.

Den 18 voeren onse Koopman ende Schipper aen landt/en verkochten onse beyde Sloepen met vier kleyne gotelinghen van het Jacht/ ende een deel loots/als oock twee groote touwen/ negen anckers/ende andere snuysteringhe / daer voor sy in alles ontfinghen 1350 Realen van achten.

Den 19/ 20/ 21/ 22/ 23/ zijn wy op de voorsz plaets blijven legghen.

Den 24 hebben elf Mannen ende vier Jonghers / versocht aen onse Schipper Willem Cornelisz Schouten / ontslaghen te zijn van haer dienst/ alsoo sy gesint waren in Indien noch een wijle te blijven/ ende de Oost-Indische Compagnie te dienen / 't welck onse Schipper haer toe-stont / alsoo het oock by de Ghenerael Reael aen de Schipper begheert werde.

1616. Septemb. Den 26 hebben wy ons afscheyt ghenomen vanden Generael Laurens Reael/die ons seer beleefdelijck hadde bejegent/ ende veel vriendtschap gedaen / gheleyde onse Schipper ende Koopman met vlieghende vendel tot aen boort / ende zijn t'zeyl ghegaen met ons twee schepen / waer van't een was de voorsz Morghensterre / die den 22 by ons op de reede ghekomen was/ende na Motir wilde/maer wy nae Bantam. Wy hebben de Koopman van de Sterre / met een van de knechts van den Generael mede naer Bantam genomen/ door dien de Generael 'tselve op ons versocht.

Den 27 passeerden wy verby Tidor/en 'tschip de Morgensterre nam zijn afscheyt van ons/gaende nae Motir.

Den 28 passeerden wy Motir ende Makian, ende den negen en twinghsten Cajou en Bakjam,en passeerden dien dag voor de vierdemael de Linie Equinoctiael.

October. Den 2 October zeylden wy verby Loga Cambella,endeManipa en Zeira, ende den derden verby Burro.

Den 6 passeerden wy Botton en Cabessecabinco,en den 7 Cabona.

Den 8 passeerden wy engde vanBugarones,tusschen de zuydhoeck van Celebes,ende Desolaso deur.

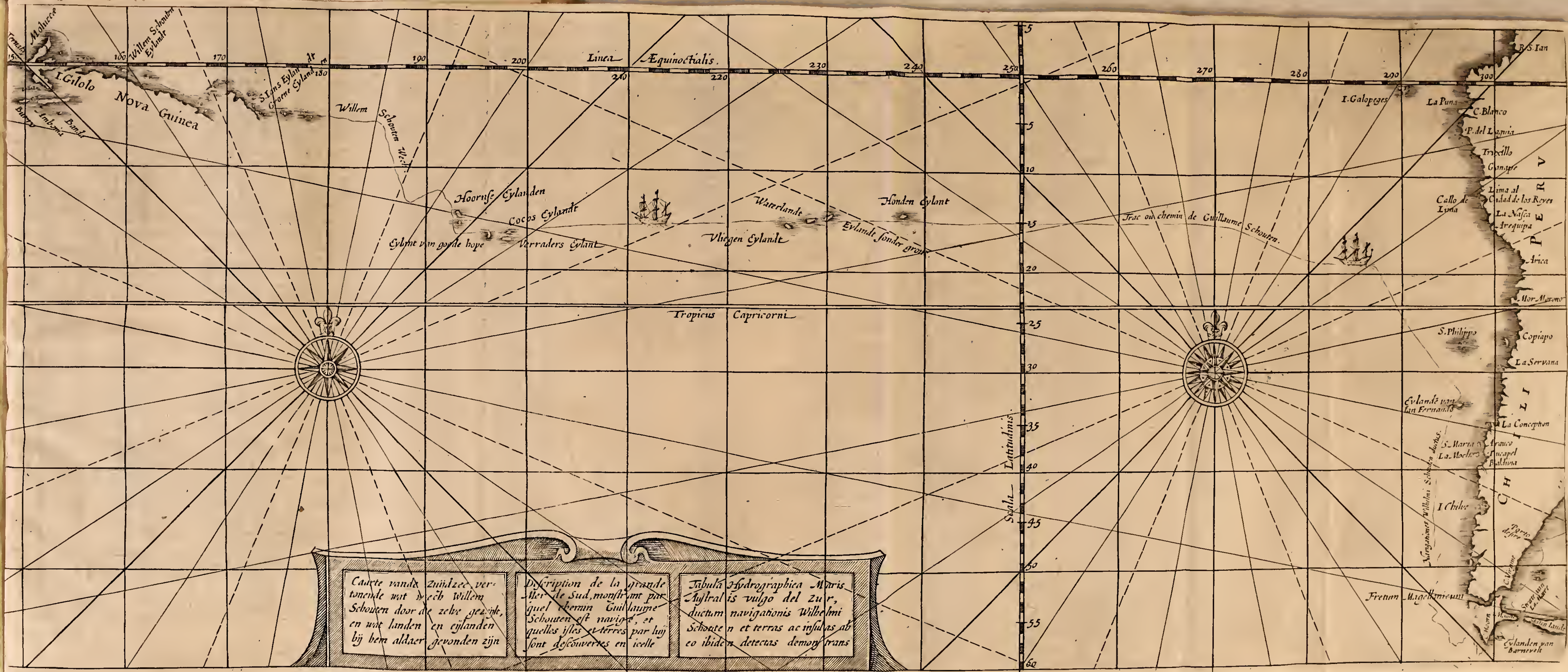
Den 13 tegen den avont kregen wy het Eylant Madura int gesicht en den 14 smorghens saghen wy Java/ ende zeylden dien dagh voor by Tuban.

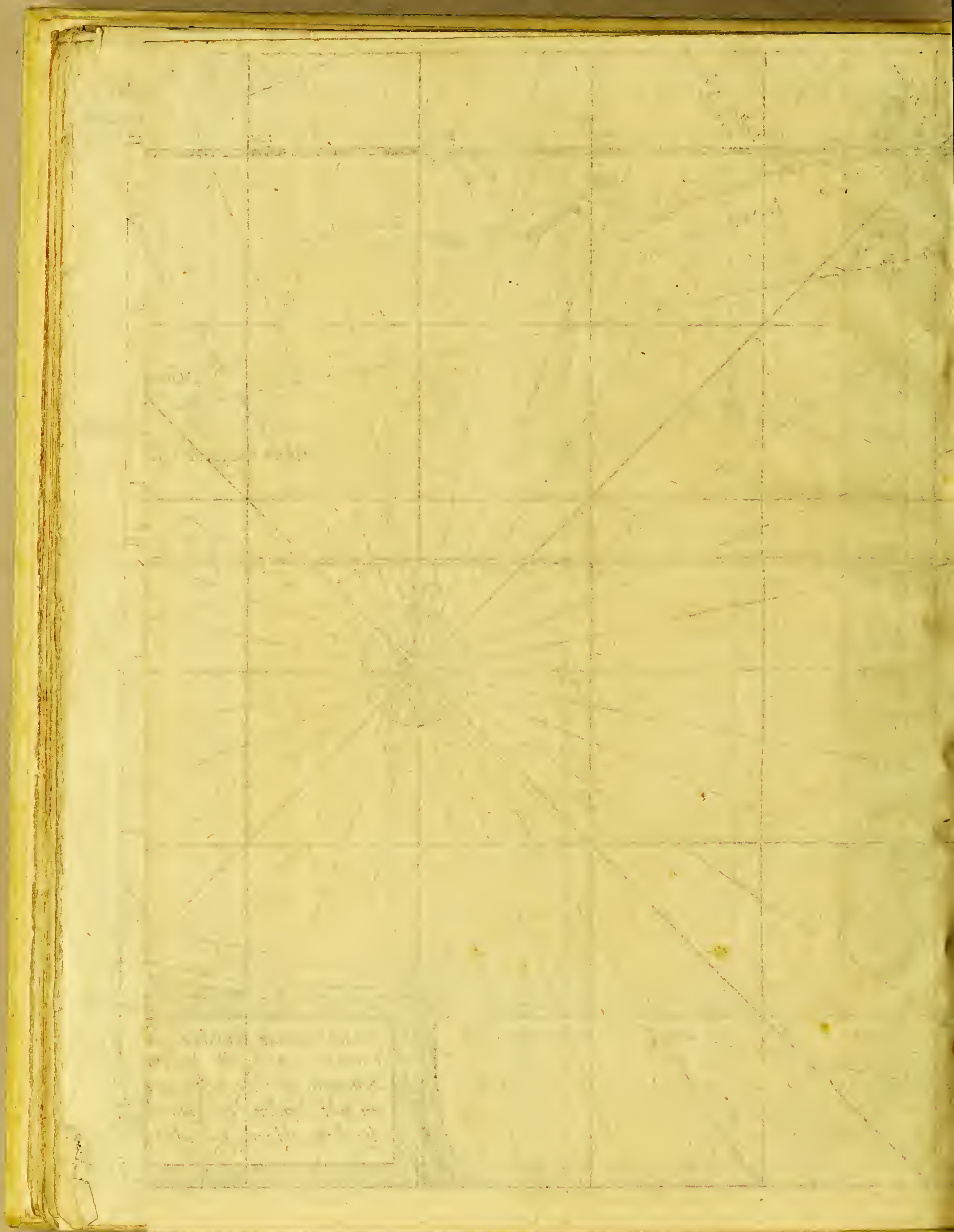
Den 16 quamen wy des middaeghs voor Japara / daer wy't op de rede setten/ende vonden daer 'tschip Hollandia van Amsterdam/'twelc daer lagh om Rijs te laden/ ende in Ternate te brengen. Tot Japara is alle eetbare ware ende lijftocht overvloedigh ende goeden koop. Wy kochten hier veel Rijs/ Arack/ vleesch ende visch / en ander victualie/ daer mede wy meenden t'huys te zeylen.

Den 23 ginghen wy van daer te zeyl / ende quamen den 28 by Jacatra / daer wy 'tsetten buyten de Eylanden / daer vonden wy drie Hollandtsche schepen/ te weten/ het schip Hoorn/ den Arent ende de Trou/ met drie Enghelsche schepen. Dien volgenden nacht storf een van ons volck/ dat was de eerste van alle die met het groote schip de Eendracht uytgevaren waren:behalven die/warender noch 2 gestorven/ te weten Jan Cornelisz Schouten / onse Schippers broeder in de Zuydzee by't Honden Eylandt/en een ontrent de kust van Portugael/die waren beyde met het Jacht uytgeseylt / soo datter tot die tijt toe van beyde schepen niet meer als drie mannen waren ghestorven / en hadden noch 84 levendige personen redelijck gesont.

Novemb. Den 1 November ontboot de President Jan Pietersz Koenen/ onsen Schipper Willem Cornelisz Schouten ende de Cooplyden by hem aen landt : daer komende (in presentie van zijnen Raedt by hem vergadert) verklaerde hy haer uyten name en van wegen de Bewinthebbers vande Oost-Indische Compagnie / dat zy haer schip ende goet alles moesten af-staen / ende in zijn handen overleveren : ende hoe-wel onse

Schip-

Caerte vande Zuijdzee vertonende wat wech Willem Schouten door de zelve gezeijlt, en wat landen en eijlanden bij hem aldaer gevonden zijn
Description de la grande Mer de Sud, monstrant par quel chemin Guillaume Schouten est navigé, et quelles isles et terres par luij sont descouvertes en icelle
Tabula Hydrographica Maris Australis vulgo del Zur, ductum navigationis Wilhelmi Schouten et terras ac insulas ab eo ibidem detectas demonstrans
Linea Æquinoctialis
Tropicus Capricorni
Scala Latitudinis
Moluccæ
I. Gilolo
Nova Guinea
Amboina
Banda
Willem Schouten Eylandt
Groene Eyland
Willem Schouten Wech
Hoornse Eylanden
Cocos Eylandt
Verraders Eylant
Waterlande
Vliegen Eylandt
Honden Eylant
Trac ou chemin de Guillaume Schouten
I. Galopeges
La Puna
C. Blanco
Truxillo
Callo de Lyma
Arica
PERV
S. Philippo
Copiapo
La Servana
La Conception
La Mocha
I. Chilue
CHILI
Fretum Magellanicum
Eylanden van Barnevelt
R. S. Ian

Schipper met veel reden hem daer teghen stelde/ vertoonende dat men haer groot onrecht ende ghewelt aen dede / sy mosten (als verheert zijnde) doen het ghene de President begeerde / haer seggende dat hy zijnen last volghde/ en soo haer docht dat haer onrecht werde aengedaen/ dat sy haer recht mochten versoecken in Hollandt/ ende also wert ons onse Schip ende goet afhandigh gemaeckt. Tot het ontfangen vant Schip met alle zijn toebehooren/ werden by den President gecommitteert twee Schippers/ ende van de koopmanschap twee Opper-kooplupden / die dat alles by Inventaris / door onse Schipper ende Opper-koopman / wert overgelevert. Dit geschiede op maendagh den eersten November nae onse rekeninghe/ maer op een dinghsdagh/ en den tweeden naer de rekeninghe van onse Lants-luyden aldaer. De oorsaeck van sulck verschil ende tijt was dese: Also wy van ons lant westwaert waren gheseylt/ en eens met de Sonne het Aerdrijck hadden omgevaren/ so hadden wy een nacht ofte Sonnen onderganck minder gehadt als sy/ ende sy luyden die upten westen teghent oosten waren gecomen/ hadden daer deur een dagh ofte Sonnen onder-ganck meerder gehadt als wy / het welck een etmael verschil maeckte: ende alsoo wy onse rekeninghe van tijt doen verlieten/ ende ons ghelijck maeckten met onse andere Lantsluyden/ soo verloren wy in die weeck de dinghsdagh / springhende van de maendagh tot de woensdagh / ende hadden alsoo een weeck van ses daghen.

Ons Schip ons aldus afhandigh gemaeckt zijnde/ sommige van ons volck verhuerden haer in dienst van de Oost-Indische Compagnie / en de reste wierden op twee schepen (die nae het Vaderlant souden gaen) verdeelt/ te weten/ Amsterdam en Zeelant/ daer Commandeur op was Joris van Spilberghen: De Schipper Willem Cornelisz Schout met Jacob le Maire gingen met noch thien mannen van ons volck/ ende de voorsz Commandeur / op 'tschip Amsterdam / daer Schipper op was Jan Cornelisz Map/ alias Mensch-eter: Aris Claesz en de Stuerman Claes Pietersz met thien andere mannen op het schip Zeelandt / daer Schipper op was Cornelis Riemlandt van Middelborgh/ ende gingen 'tzeyl van Bantam den 14 December.

Den 31 storf onse Opper-koopman Jacob le Maire.

Den 1 Januarij verloren wy 'tschip Zeelandt upt het gesicht.

Den 24 quamen wy onder het Eylandt Mauritius te rede / daer wy ververschten/ ende seylden den 30 weder van daer. 1617. Ianuarius.

Den 6 Meert passeerden wy (na onse gissinge) de Caep/ want liepen die niet int gesicht.

Den 31 quamen wy onder het Eylandt S. Helena / daer wy weder vonden het schip Zeelandt / dat daer eenighe daghen voor ons gearriveert was.

Den 6 April / naer dat wy ons wat ververscht en van water hadden versien/ gingen wy met beyde schepen tseyl/ en sagen den 24 het Eylant Ascension.

Den

161 Aprilis, Den 23 sagen wy twee Schepen te loefwaert van ons/ op de hoogde van een graed bezuyden de Linie/ maer also wy die niet en konden beseylen/ vervolghden onse cours.

Den 24 smorghens waren wy de vyfde mael onder de Linie Equinoctiael/ ende den 28 sagen wy de Noordsterre/ die wy in twintigh maenden niet en hadden gesien.

Den 1 Julij quamen wy met het schip Amsterdam in Zeelandt/ daer daeghs te voren oock ingekomen was het schip Zeelandt. Hadden dese onse reyse volbracht in twee jaren en achthien daghen.

Register der figuyren, die ghestelt moeten worden als hier volght:

FINIS.